

PISANII

S
Â
N
G
E
O
R
Z
E
N
E

SPIRITUALITATE, TRADIȚIE ȘI ISTORIE LOCALĂ
ANUL IX, NR. 1(89), IANUARIE 2020

PISANII SÂNGEORZENE

Revistă de spiritualitate, istorie și tradiție locală

Fondatori: profesor **FLORIN HODOROGA**
teolog **ALEXANDRU DĂRĂBAN**

REDACTȚIA: Casa de Cultură Sângeorz-Băi, str. Republicii nr.33,
jud. Bistrița-Năsăud; E-mail: florin.hodoroga@gmail.com
Jucu, str. Jucu-Herghelie nr. 67, jud. Cluj; E-mail: adaraban17@yahoo.ro;
aldaraban57@gmail.com

TEHNOREDACTARE: Alexandru Dărăban

Revista poate fi citită pe rețeaua de internet la adresele:

<https://independent.academia.edu/DarabanAlexandru>

<http://en.calameo.com/accounts/3280504>

<https://pisaniisang.wordpress.com>

Coperta 1: Familie de țărani din Sângeorzul de altădată (Foto: Ana Cârđan)

Coperta 2: Tinere din Sângeorzul de altădată (Foto: Ana Cârđan)

Coperta 3: Tânără din Sângeorzul de altădată (Foto: Ana Cârđan)

Coperta 4: Rugăciune (Foto: Ana Cârđan)

Fotografiile din acest număr provin din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Bistrița-Năsăud (colecția fotografii), Facebook (Vicariatul greco-catolic Năsăud, Leon Prădan, Cornel Rusan, Iosif Ciunterei, Liceul „Solomon Haliță” Sângeorz-Băi, prof. Radu Cârđu), Centrul Cultural „Justin Sohorca” Sângeorz-Băi, colecția personală a artistului Maxim Dumitraș

PISANII SÂNGEORZENE
- Spiritualitate, Istorie și Tradiție -

Tinere din Sângeorzul de altădată (Foto: Ana Cârđan)

ANUL IX, NR. 1(89), IANUARIE 2020

Cuprins

<u>CUPRINS</u>	5
<i>Cuvânt pentru Anul Nou</i>	7
<u>BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE</u>	
<i>Corpul învățătoresc din Sângeorgiu</i>	9
TEODOR TANCO, <i>Învățătorul Mihai Domide</i>	10
TEODOR TANCO, <i>Învățătorul Ștefan Utalea</i>	12
DORIN DOLOGA, <i>Aspecte privind industriașii și comercianții din localitatea Sângeorz-Băi în anul 1936</i>	14
<u>DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI – Publicistica</u>	
NICOLAE TRIFOIU, <i>Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi, Anexe III</i>	17
<i>Viena – 25 martie</i>	21
<i>Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor</i>	23
<u>DR. LAURENȚIU OANEA - Din activitatea de parlamentar interbelic</u>	
<i>O strălucită operă românească înfăptuită sub regimul liberal la granița năsăudeană</i>	31
<u>RECENZII</u>	
ICU CRĂCIUN, <i>O nouă carte tradusă de iubitorul de jazz Roland Szekely</i>	36
ALEXANDRU DĂRĂBAN, <i>Iulius-Marius Morariu, Repere ale autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX</i>	38
<u>DIN GRANIȚĂ</u>	
<i>Dezbateri în Camera Ungară privind contractul încheiat în 1872 între guvern și împuterniciții fondurilor școlare năsăudene</i>	40
MILU MĂLIN, <i>Contribuții la istoricul târgului Rodna-Năsăud</i>	42
<u>COMUNISM</u>	
<i>Documente</i>	46
<i>PISANII SÂNGEORZENE – Repertoriu bibliografic 2019</i>	59

Sângeorzul de altădată (Foto: Ana Cârđan)

CUVÂNT PENTRU ANUL NOU

Obiceiul este ca, sfârșitul anul vechi și începutul șovăielnic al celui nou, tot omul să-l aștepte priveghind treaz, întru întâmpinarea lui. Parcă ni-e scumpă fiecare clipă a celui ce se duce și am vrea, oprind în zborul lor aprig aripile lui, să împietrim în loc mersul vremii, pe drumul necuprins al veșniciei. Strânși împreună în cercul îngust al familiei, pe lângă vatră ori închinând cu paharele pline în jurul mesei bogate, prieteni sau dușmani, bătrâni sau tineri, săraci sau înstăriți, fără deosebire, fiecare numără deopotrivă salturile minutarelor și socot a nu se găsi unul în mijlocul lor care, ajuns la¹ vadul acesta de despărțire al răstimpului, hotărât an de an în nimicnicia lui, pentru a împărți veșnicia, n-ar opri bucuos încă un ceas cel puțin, cu amândouă mâinile, arătătorul orologiului de pe perete.

Nu știi ce vor fi cugetând alții cu prilejul acesta, cât mă privește însă pe mine, trebuie s-o mărturisesc fără înconjur, că nu este vreme de așteptare mai potrivită decât aceasta, care să-mi amintească cu mai multă tărie deșertăciunea celor ce sunt. Nimic nu te poate încredința mai bine că te apropii de moarte, de acest sfârșit al sfârșiturilor, decât anul ce trece și veselia ademenitoare a celui ce răsare din miezul de noapte. Fiecare fir de argint din creștetul capului și din barbă, fiecă creață ce-ți brăzdează obrazul, fiecă necaz ori suferință ce-ți întunecă ochiul și-ți apasă bătăile inimii, fiecă colț de dinte ce ți se sfarmă în gură, îți șoptește, îți vorbește lămurit, îți strigă cu glas de tunet: îmbătrânești, te petreci, mori! A muri, a fi scos în sânul oamenilor, a putrezi, a trece în lumea celor ce nu sunt, a fi uitat, iată ce-ți spune, ce-ți proorocește, ce-ți aruncă în față necruțător acest an, pe care-l aștepti cu dor, de care legi atâtea mari nădejdi și-n cinstea căruia ridici paharul plin cu vinul spumegător, pentru a-i mări veselia...

Văzând lipsa de trăinicie, deci a celor ce ne împrejmuesc, pricepem mai bine că peste nestatornicia acestora ce se pot vedea și pipăi cu mâna, trebuie să se ridice o altă împărăție, ce ne-ar putea odihni deznădejdea și rostul ei tainic îl găsim însemnat cu atâta putere de adevăr, în acea carte dumnezeiască, din paginile căreia se înalță uriaș, cuprinzând și binecuvântând cu brațele sale pământul, chipul de liniște, de chemare și dulce împăciuire al acestui nume al numelor: Isus Hristos! „Cine ne va despărți de iubirea de Hristos”? se întreabă cu încredere apostolul Pavel. „Oare necazul sau strâmtoarea, sau prigonirea, sau foametea, sau golătatea, sau primejdia, sau sabia? Acest cuvânt greu de înțelepciune, rupt din adâncul cel mai adânc al credinței, este în stare a lumina întunericul sălășluit de vârtejul și deșertăciunea vieții, în sufletele noastre. Sub adumbrirea lui abia putem privi cu încredere bucuriile

¹ *Gazeta Poporului*, Sibiu, Anul I, 1918, nr. 2 (Duminică 13 ianuarie), p. 4.

CUVÂNT PENTRU ANUL NOU

și durerile anului îngropat în mormântul vremurilor, iar nesiguranța șovăitoare a celor ce vor veni, se schimbă în nădejde plină de adevăr. Astfel înarmați cu această hotărâre biruitoare, pășim pe drumul cel nou, bizuindu-ne în Hristos. Cine știe, vedea-vom oare și sfârșitul anului proaspăt, iar cercul acelor ce ne-a fost drag să-i știm adunați în jurul nostru, rămânea-va încă întreg sau vom stărui părăsiți de ai casei, de prieteni, de sora grijelnică ori fratele ce te-a iubit cu dreptate, - aceasta a o știrici cu neputință este minților noastre și nici aceea nu o putem ghici, dacă bucurii sau durere ne hărăzește viitorul, zâmbet sau lacrimi, câștig sau pierderi de oameni, în care ne-am pus toată nădejdea și urările de bine ce ni le-am poftit unii altora, aseară sau în dimineața aceasta, se vor schimba în fapte, ori dacă poporul nostru, în inima căruia s-a sălășluit atâta dezbinare potrivnică dezvoltării sale pașnice, va ieși lămurit și mai sigur de viitorul lui sau va cădea zdrobit în prăpastia fără fund a propriilor sale păcate, - toate acestea cine le poate cunoaște? Una însă știm și aceasta trebuie s-o credem cu toată siguranța, fiind în stare și numai cu puterea ei, a ne întări inimile în fața nesiguranței celor ce vor veni, adică cuvintele apostolului: „Sunt încredințat, că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici stăpânirile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncul, nu ne va putea despărți de iubirea lui Dumnezeu, care este Hristos Isus, Domnul nostru”.

În legătură de strânsă prietenie cu Hristos abia, umbra celor ce azi sunt, poate primi alcătuire de trăinicie și nestatornicia clipelor ce se înșiruiesc asemenea boabelor de mărgăritar în salba vremii, își găsește odihnă de înprospătare tinerească. Prietenia lui Isus, Domnul nostru, să fie ca și marea, în adâncul valurilor căreia să-și caute liniște și repaus, viforul deznădejdilor și suferințelor noastre. Roadele legăturii apropiate de El, ne pot îndulci viața, și chiar însăși poarta ce ni se deschide neîndurătoare la capătul ei, sub adumbrirea lor, se schimbă în trecătoare ușoară, prin simțământul de pace ce i-l împrumută.

Cu nădejdea aceasta trecem pragul anului nou, rugând pe veșnicul Stăpân al lumii, să îngăduie ca împreună cu aceia ce ne sunt scumpi, să ne învrednicească a vedea și sfârșitul lui, în pace, cinstiți, sănătoși, cu drept îndreptând cuvântul adevărului¹.

¹ *Ibidem*, p. 5.

BISERICĂ, ȘCOALĂ, SOCIETATE

CORPUL ÎNVĂȚĂTORESC DIN SÂNGEORGIU

- Anul școlar 1871/1872 -

Numele și prenumele	A propus	Suma orelor pe săptămână
Mihaiu Domide, învățător ordinar în clasa a IV-a	Afară de religie toate obiectele literare	25
Ștefan Utalea, învățător ordinar în clasa a III-a	Afară de religie toate obiectele literare	25
Eremia Șorobetea, învățător ordinar în clasa a II-a	Afară de religie toate obiectele literare	25
Bartolomeu Șorobetea, învățător ordinar în clasa I	Afară de religie toate obiectele literare	25
Simeon Tanco, catihet greco-catolic	Religiunea în clasele III și IV	6
Nicolae Georgiția, catihet greco-catolic	Religiunea în clasele II și I	6

Numărul școlărilor și școlărițelor de la Școala trivială din Sângeorgiu
- Anul școlar 1871/1872¹ -

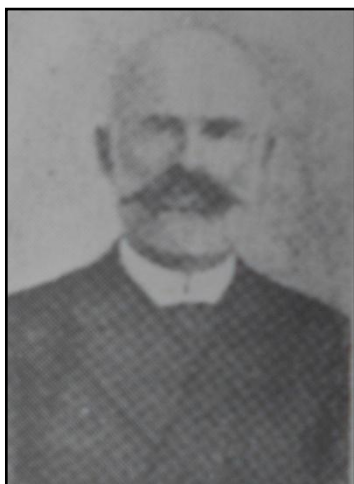
C l a s a	Înmatriculați la începutul anului	Ordinare	Extrordine	Privăți	Greco-catolici	Greco-orientali	Romano-catolici	R o m â n i	Alte naționalități	S u m a	Au părăsit	Se află la sfârșit	E m i n e n ț i	În prima	În secunda	În terția	S u m a
I	109	57	-	52	109	-	-	109	-	109	-	57	16	36	-	-	52
II	125	84	-	41	125	-	-	125	-	125	-	84	27	57	-	-	84
III	16	20	-	-	20	-	-	20	-	20	-	20	7	13	-	-	20
IV	30	26	-	4	30	-	-	30	-	30	-	26	12	14	-	-	26
S u m a	280	187	-	97	284	-	-	284	-	284	-	187	62	120	-	-	182

¹ A treia programă de la gimnaziul public superior românesc (grâniceresc) greco-catolic din Năsăud pe anul școlastic 1871/1872, Bistrița, 1872, pp. 61-63.

Învățătorul MIHAI DOMIDE

TEODOR TANCO¹

„În partea cea mai extremă a Ardealului, în o cufundătură a Carpaților răsăriteni, stă, ca-ntr-o căldare uriașă, așezată o comună românească. E frumoasa comună Rodna Nouă (Șanțul), unde, iubitul și neuitatul nostru coleg Mihaiu Domide, a văzut prima dată razele soarelui, la 27 septembrie 1842”. Sunt rânduri din *Memorialul Reuniunii „Mariana”* tipărit în 1901. Prin acestea suntem introduși în cadrul cosmic și demografic al lumii lui Mihaiu Domide, ca și în cel tradițional în baza căruia la finele școlii sătești cei mai buni elevi erau recrutați pentru trivialele și norma din district. El fu între aceștia. Urmă între 1852-1855 trei clase la școala trivială din Sângeorzul

Român, cum se numea localitatea atunci. În baza excelenței pregătiri trecu în clasa a IV-a și școala centrală sau norma din Năsăud.

Pentru un timp la aceasta se rezumă instruirea înzestratului școlar atât de firav fizic. Motivul întreruperii studiilor pentru doi ani fu situația materială precară a părinților Maria și Ilisei Domide (bunicul său Mihăilă Domide luptător vestit la Arcole și veteran al atâtor lupte purtate de regiment, întâiul primar al comunei, care a trăit o sută de ani: 1769-1869), mai având de susținut alt fiu – Anton, „student” la gimnaziul din Blaj.

O întâmplare dramatică făcu să se inverseze rolurile: îmbolnăvindându-se grav și obligat la întreruperea definitivă a studiilor fiului mai mare, părinții îl vor duce pe Mihaiu la Preparandia românească din Năsăud, ce se inaugurasă la 1 ianuarie 1859. Așadar, împrejurările deciseră drumul de o viață și-l consacrară în cariera de dascăl, căreia i se va dedica plener. Începuse ca învățător în Tiha Bârgăului în toamna lui 1860 și după trei ani trecu la școala din Maieru, ca după un an numai să ajungă la triviala din Sângeorz. Pe aceasta o servi în calitate de excelent director și dascăl (obținând și premiul „Astei” pentru pomicultură în 1879), până în 1890. Tot un caz fortuit aduse încetarea activității lui de dascăl... Atunci se hotărî desființarea trivialelor din Telciu, Zagra și Sângeorz, act ce însemna o grea lovitură pentru învățământul românesc năsăudean și tot pe atât de grea și pentru slujitorii lui. Dovadă e și deziluzia și amărăciunea dascălului Domide care ceru, după încheierea examenelor de vară, necondiționat pensionarea, rostind acea întristătoare frază: „Ni-

¹ Teodor Tanco, *Virtus Romana Rediviva, Vol. III – Rădăcini adânci*, Bistrița, 1977, pp. 203-205.

TEODOR TANCO

mic nu mi-a fost așa de greu în viață, ca această despărțire”. Părăsi școala, dar nu și satul, și după vreo patru ani se căsătorii, în sfârșit, cu văduva Elena Haliță, născută Ciocan-Isip.

Învățământul dintotdeauna a fost imposibil de practicat fără o bază materială și o gândire politică, fără acea fixare a coordonatelor ideologice și a idealurilor sociale, cu atât mai mult se impuneau acestea dascălimii și școlii românești în vremurile de asupraire națională. De aceea apostolatul s-a împletit întotdeauna cu militantismul și conștiința politică progresistă (atât de accentuate și necesare în zilele noastre). Iar o cale a luptei pentru emancipare a fost acțiunea memorandistă, vie și antrenată pe valea Someșului Mare, în care Mihaiu Domide crezuse în continuare și se angajase, se afirmase, culminând cu adunarea din 7 mai 1892 a Cercului Rodna. Scopul acesteia a fost de a alege deputațiunea care să-l reprezinte în delegația celor trei sute ce urmau să plece la Viena și de stabili sumele cu care să contribuie la acest demers național. Este aceasta cea mai înaltă angajare politică de atașament la acțiunile memorandiste pentru eliberare și unire la care va lucra neobosit până la sfârșitul vieții (decedând în 1898, răpus de un morb greu de stomac).

Mihaiu Domide a împletit tot timpul îndatoririle profesiei cu activitatea obștească și culturală în interesul românilor. Se numărase printre membrii fondatori ai Reuniunii învățătoarești „Mariana”. Și e de reținut faptul că aceasta se înființase și ca o replică românească la samavolnicia guvernului de distrugere a autonomiei administrative născută; încadrându-se cea mai activă parte a intelectualității și constituind un bastion al rezistenței culturale și spirituale și a unității de luptă pentru eliberarea națională. Mihaiu Domide a fost președintele Filialei Sângeorzului de la înființare și până la pensionarea lui (1876-1890), membru în biroul și comitetul reuniunii între cei zece destoinici conducători ai ei.

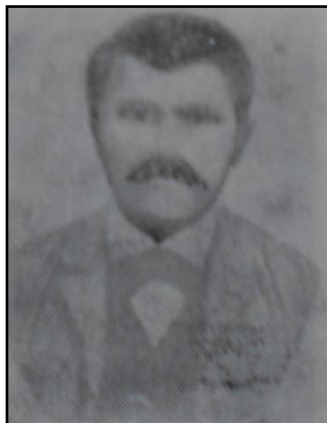
Harnicul dascăl a fost și un om luminat, cu vaste lecturi din care își deduse concepțiile și atitudinile înaintate, intuind rosturile acțiunilor culturale. Așa se explică scrierea monografiei comunei natale Șanț. Întreprinderea grea cu atât mai mult că este prima lucrare de acest fel asupra așezării, asumându-și, de aceea, și riscul începutului. „Cine știe cât de curios se va părea stilul și modul scrierii noastre de azi peste o sută de ani!”, spunea el în 1896, când începuse redactarea; însă nu pare de loc curios ci foarte frumos. Lucrarea are 23 pagini dactilografiate și originalul se găsește la Onisim Filipoiu, în Cluj-Napoca. În ce privește valoarea ei, se înscrie în manifestările genului despre care am mai vorbit.

A fost acest singuratic (și într-un fel nefericit) Mihaiu Domide un pasionat culegător de folclor, tipărind în special poezii „poporane” de pe Valea Rodnei și din Ardeal și un afirmat publicist, colaborând la revistele: *Familia*, *Columna*, și *Columna lui Traian*.

Învățătorul ȘTEFAN UTALEA

TEODOR TANCO¹

Ceea ce a fost cultural „Astra” pe plan mai mare, în Transilvania, într-un cadru mai restrâns, pe meleagurile năsăudene și bistrițene, școlar a fost Reuniunea învățătorilor „Mariana” cu o viață lungă (1876-1940) și activitatea excepțională, mai ales până la Unire². Iar măsura acestei organizații, ca și prestigiul i l-au dat oamenii, membrii care o compuneau și conducătorii care au răspuns de destinul ei pe parcursul multor decenii de istorie. Dovadă că era recunoscută și apreciată până la înaltul nivel al forurilor transilvane este și reprezentarea ei prin delegații Macedon Linul și Ioan Marcu în Adunarea națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918.

Structura Reuniunii „Mariana” a fost judicios gândită și alcătuită de fondatori, perfecționată apoi de conducători, încât a funcționat ca un organism încheșat și dinamic. Verigile imediat subordonate au fost filialele (4) care grupau învățătorii din mai multe sate de pe văile comitatului și mai târziu ale județului. S-a mai vorbit despre activitatea filialelor și despre emulația care caracteriza viața lor, ca și despre prestigioșii președinți pe care i-au avut unele în perioadele de vârf ale acestor neuitate celule. Iar între ele cea a Sângeorzului Românesc își avuse locul său inconfundabil în cadrul Reuniunii „Mariana”, notând că reușita muncii, dar și strânsa legătură cu corpul învățătoresc, inclusiv cu populație, secretul acestei osmoze l-a constituit implantarea lor, în mai toate cazurile, în centrele în care funcționau centenarele școli triviale.

Ștefan Utalea avuse fericirea nu numai să activeze, dar și să se fi născut într-o asemenea localitate, Sângeorzul Român, la 13 august 1843, în familia țăranilor grăniceri Ilisie și Angelina. Așa că el fusese mai întâi elev al confesionalei și al trivialei sângeorzene (cunoscută mai târziu sub numele de „fundațională”), după care continuă la norma din Năsăud clasa a IV-a, acea treaptă de căpătâi pentru a putea urma alte școli mai înalte. El însă se oprise aici, din cauza stării materiale precare a părinților, cât și a „morbului” tatălui său. Tânărului, care era bun la învățătură și pasionat pentru studiu, îi surâse norocul neașteptat prin înființarea Preparandiei române la Năsăud. La aceasta urmase cursurile de doi ani și în toamna lui 1862 (12 octombrie) prin decretul nr. 2418 al Episcopiei Greco-Catolice din Gherla a fost numit învățător în localitatea Inău, pe atunci în Sălaj. Din acest punct de vedere drumul lui începu ca a altor conșcolari și coregionali care au pus suflet și trudă în ridicarea școlilor sălăjene, numindu-i pilduitor pe Ioan Jarda și Toader Tanco-Tancău; primul în Dobrin, al doilea în Cizer. În Inău a funcționat între 1862-1864, după care asemenea mai tutu-

¹ Teodor Tanco, *Virtus Romana Rediviva*, Vol. V – *Memoria prezentului*, Bistrița, 1984, pp. 226-229.

² A se vedea Teodor Tanco, *Virtus Romana Rediviva*, Vol. III – *Rădăcini adânci*, Bistrița, 1977, pp. 46-81.

TEODOR TANCO

ror s-a retras către ai săi, ajungând dascăl în comuna Maieru și stabilindu-se pentru un timp mai îndelungat (1864-1869), unde își întemeiasse și familia cu Ana Strâmbu. Firește, în baza aprecierilor și rezultatelor bune la clasă și pe tărâm obștesc, întreprinzător și activ în câmpul atât de necuprins al luminării maselor, n-a fost greu ca să ajungă apoi în satul natal. Chiar a fost necesar un astfel de cadru didactic la școala confesională care pe atunci avea numai un post de învățător. S-a avântat cu o energie și zel caracteristice dascălului încrezător în misiunea socială, apreciind rezultatele instruirii copiilor și a cultivării sâtenilor ca mijloace de neînlocuit ale formării conștiinței de neam, a redeșteptării și consolidării unității de acțiune în fața valurilor intensificate a deznaționalizării. Dar ținuta aceasta îi atrage represalii din partea guvernanților. Astfel: „În anul 1877 – scrie Iustin Sohorca în „Arhiva Someșană”, 1938, nr. 24, p. 193 – învățătorul Ștefan Utalea a fost destituit și condamnat de Tribunal pentru faptul că a folosit în școală, în clasa I, manuale oprite, dar în urma apelurilor energice și temeinice în anul următor a fost repus în drepturile avute, fiind achitat”. Trebuie că se folosise de manuale din țară cu conținut patriotic și demascator la adresa stăpânirii dualiste. Aprecieri elogioase se întâlnesc și în alte lucrări, arătându-se că se afirmase: „Atât pe terenul spinos al instrucțiunii, cât și ca notar al senatului școlastic și bisericesc din comuna sa natală...”¹. Notând că atunci s-a edificat și monumentală biserică, sprijinindu-l pe ctitorul ei, protopopul Simeon Tanco, în importanta acțiune la care se angajaseră sângeorzenii, având sprijinul Fondurilor grănicerești, pentru o construcție atât de impunătoare dar atât de costisitoare. În comună mai era și școala grănicerească, însă numai cu doi învățători, motiv pentru care Ștefan Utalea în multiplele lui calități făcuse toate demersurile la Fondurile școlare din Năsăud, tutelare ale învățământului trivial, ca și la conducerea asociației dascălilor, membru cu stagiu al acesteia, și obținuse ca să mai fie repartizate aici încă „două puteri didactice”. Fusese un succes deosebit, o victorie a învățământului românesc, căci era singura localitate din „întreaga jumătate nordică a Transilvaniei” atunci cu 5 învățători.

El se făcuse stimat ca dascăl și om și se bucura de o autoritate unanimă. Altfel nici nu s-ar explica faptul unic în anele societății dascălimii năsăudene, acela că: „După reconstituirea Reuniunii Mariana și până la moarte (1899, n.n.) a condus cu tact și prudență despărțământul al II-lea (filiala Sângeorzului) fiind reales de 7 ori ca președinte”². Și nu poate rămâne neobservată cultura lui întinsă și râvna după cărți alcătuindu-și o bibliotecă din care împrumuta elevilor, țăranilor și oricărui cititor doritor de lecturi bune.

Au rămas în urmă-i doi copii, Octavian Utalea care a studiat dreptul, obținând și doctoratul, cunoscut ca luptător aprig pentru Unire și având misiuni speciale în calitate de ofițer, care apoi ajunsese primar al Clujului și pentru puțin timp prefectul județului; și Victoria, căsătorită cu Nicolae Ruleanu din Năsăud, care murise pe front în 1918. Profesorul Octavian Ruleanu din Năsăud, cu care se încheie descendența neuitatului Ștefan Utalea, nu și cunoscuse bunicul dinspre mamă, dar îl știe și-i este extrem de apropiat din amintirile familiei și din faptele înaintașului care se povesteau cu tâlc și venerație; având în bibliotecă o carte deosebit de prețioasă pentru el cu semnătura lui Ștefan Utalea pe o pagină a romanului Avram Iancu regele Carpaților de Ioan Pop-Florantin.

¹ Memorialul Reuniunii învățătoresți greco-catolice „Mariana”, Năsăud, 1901, p. 75.

² *Ibidem*, pp. 74-75.

ASPECTE PRIVIND INDUSTRIAȘII ȘI COMERCIANȚII DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI ÎN ANUL 1936

Dorin Dologa

Printre inițiatorii privați, membrii ai Camerei de Comerț și Industrie din Cluj din anul 1936 se numărau și cei din localitatea Sângeorz-Băi. Aceștia erau comercianții și industriașii supuși la plata impozitului adițional, pe lângă impozitul pe veniturile comerciale și industriale, care aveau o firmă înregistrată la registrul oficiului comerțului de cel puțin un an, micii morari, proprietari de mori țărănești, care nu aveau o firmă înregistrată la registrul oficiului comerțului, asociații cu drept de semnătură ai societăților în nume colectiv, comanditații cu semnătură ai societăților în comandită simplă și comandită pe acțiuni, directorii societăților, administratorii delegați, posesorii procurilor cu drept de semnătură pentru a angaja societatea, membrii consiliilor de administrație cu procură specială, directorul cu drept de semnătură al sucursalelor din alte localități în care își aveau sediul principal întreprinderile sau societățile comerciale și industriale¹.

În anul 1936 în localitatea Sângeorz-Băi existau 22 inițiatori privați, membrii ai Camerei de Comerț și Industrie din Cluj, din care 4 industriași: văduva Nadel Keila, născută Nadel (măcelărie), văduva Baruch Perla, născută Nadel (măcelărie), Goldberger Aron (măcelărie), Nadel Mendel (măcelărie) și 18 comercianți: Abraham Herman (taximetrie auto), Abraham Simon (băcănie), Adam Gheorghe (băcănie), văduva lui Brecher Eisig, născută Cremer (băcănie), Brecher Tomi (comerț mixt), Ganz Iosif (băcănie), Glaser Lea, născută Langsner (băcănie), Goldberger Aron (comerț cu piei brute și mațe), Grün Markus (băcănie), Grün Sighismund (ospătărie), văduva lui Harfaneș Țifra, născută Harfaneș (băcănie), Lando Iolan (băcănie), Lazăr Ioan (hotel și restaurant), Pop Ghizela, născută Karácsonyi (farmacie), Popa Dumitru (băcănie), Tofan Ioan (băcănie), Uzon Iosif (băcănie), Wasserstrom Feige (băcănie)².

Din cei 22 de inițiatori privați din localitatea Sângeorz-Băi, membrii ai Camerei de Comerț și Industrie din Cluj, doar 4 se ocupau cu prelucrarea cărnii și producerea unor produse din carne la cererea clienților, restul de 18 ocupându-se cu comerțul și cu prestări de mici servicii, cum era taximetria.

¹ *Lista alegătorilor înscriși pentru Camera de Comerț și de Industrie din Cluj, cuprinzând județele: Cluj, Someș, Năsăud și Turda*, Tipografia Universală, Cluj, 1936, p. 3.

² *Ibidem*, pp. 51-60, 101-103.

DORIN DOLOGA

Analizând lista cu numele acestor comercianți și manufacturieri, din punct de vedere al naturii capitalului, românesc sau străin, numai 5 din 22 (22,72 %) purtau nume românesc. Activitatea comercială și manufacturieră era controlată în proporție de aproape 77 % de evrei, sași și maghiari, adică într-o măsură covârșitoare. Cauza acestei stări de fapt o constituie lipsa de capital românesc. Acest aspect provine cu o anumită continuitate, din situația de dinainte de anul 1918. Pentru a demara o mică afacere comercială este nevoie de pricepere. Țăranii români nu aveau această pricepere, pentru că fuseseră ținuți deliberat înainte de anul 1918 într-o anumită stare de primitivism, fără școală, fără să cunoască valoarea banilor, fără să aibă noțiuni referitoare la circulația mărfurilor. În perioada interbelică constatăm totodată o lipsă de reacție a Guvernului României la această stare de fapt, a conducătorilor Județului Năsăud și a localității Sângeorz-Băi, în promovarea capitalului românesc. S-a spus de multe ori că lipsa banilor a dus la menținerea acestei stări de fapt și în perioada interbelică. Faptul este doar pe jumătate adevărat. Stimularea activității comerciale se poate face și fără a cheltui bani publici. Se pot acorda o serie de facilități, cum ar fi închirierea unor spații publice unor întreprinzători privați în schimbul unei sume mici de bani, acordarea unor scutiri de impozit, crearea unor școli de meserii. Au existat o serie de măsuri luate de către autorități, dar acestea au fost insuficiente. În anul 1925 s-a deschis Școala de arte și meserii din Sângeorz-Băi, dar după izbucnirea crizei economice, aceasta și-a închis porțile în anul 1931¹. Perioada de funcționare a fost prea scurtă pentru formarea unui număr mare de meseriași și a avea astfel un impact semnificativ asupra vieții economice de pe Valea Someșului Mare. În perioada interbelică și-a reînceput activitatea târgul din Sângeorz-Băi, care încetase să funcționeze în timpul Primului Război Mondial. Târgul înlesnea un schimb de mărfuri, care în multe cazuri lua forma trocului, din cauza lipsei de bani. Funcționarea acestui târg nu a asigurat locuitorilor români din Sângeorz-Băi obținerea unor venituri bănești care să-i stimuleze să producă mai mult. Comercianții alogeni erau înțeleși între ei în ceea ce privește prețurile. În aceste condiții producătorul român era silit să se conformeze și să-și vândă surplusul de produse agricole și animaliere unor comercianți alogeni la prețurile impuse de aceștia. Cantitățile de produse vândute cu ocazia târgurilor săptămânale erau reduse. Unii producători și comercianți aveau furnizorii lor și nu apelau neapărat la târguri. Cei mai mari cumpărători de produse erau aceia care mergeau prin sate cu căruțele și cumpărau de la țărani. Având nevoie de bani pentru a-și plăti impozitele, unele servicii precum reparația căruțelor și carelor, potcovirea cailor, confecționarea cojoacelor de către cococari, a opincilor și pentru a cumpăra scule, unelte, chibrituri, gaz de lampă, țăranii români erau forțați de nevoi să își vândă produsele alimentare la prețuri reduse.

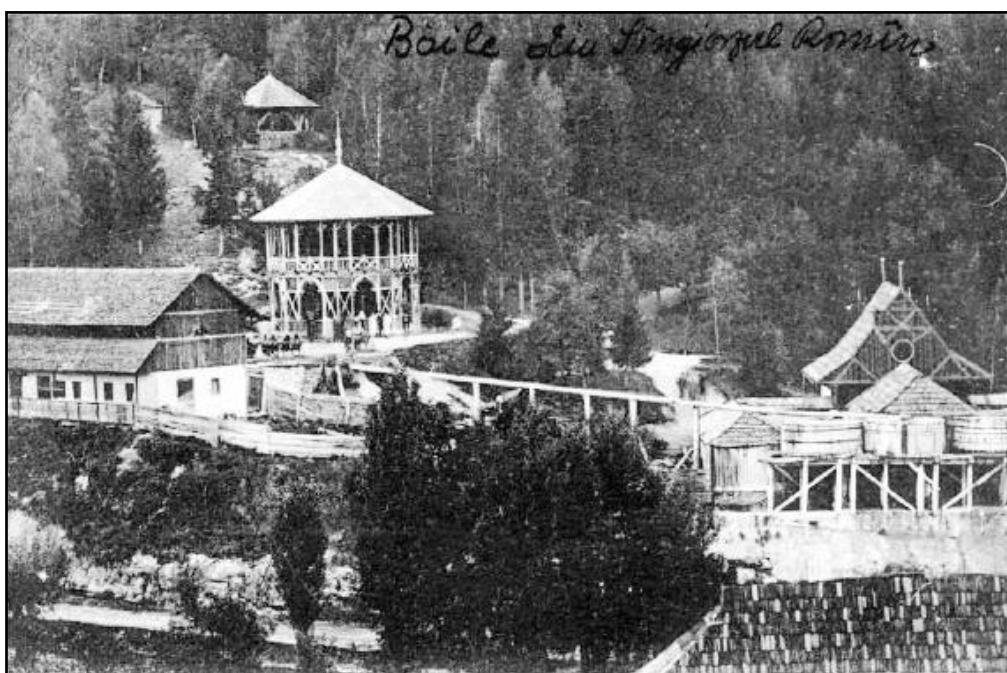
¹ Alexandru Nistor, Ioan Mureșan, Ion Rusu Sărățeanu, Ioan Viraj, *Îndrumător în Arhivele Statului. Județul Bistrița-Năsăud*, București, 1988, pp. 327, 332.

ASPECTE PRIVIND INDUSTRIAȘII ȘI COMERCIANȚII DIN LOCALITATEA SÂNGEORZ-BĂI ÎN ANUL 1936

Numărul industriașilor, al producătorilor din localitatea Sângeorz-Băi era extrem de redus. Acest lucru înseamnă că marea majoritate a necesităților unei familii se realizau în cadrul gospodăriei proprii. Femeile torceau, țeseau și croșetau, confecționând obiecte de îmbrăcăminte, bărbații confecționau unelte, donițe. În perioada interbelică în localitatea Sângeorz-Băi nu s-au semnalat măsuri de stimulare a activității meșteșugărești, de prelucrare a lemnului, a pieilor și blănurilor, olărit. Activitatea economică în zonă era mai mult decât modestă. Numărul de ateliere meșteșugărești și de meșteșugari independenți era redus raportat la numărul populației.

Această situație își află cauzele în nivelul modest de pregătire profesională, de cultură generală, în stăpânirea precară a unor principii elementare de cultură economică de către membrii comunităților românești, situație care nu este rezolvată nici în prezent. La acest lucru se adaugă faptul că statul nu s-a implicat prin investiții în dezvoltarea tuturor zonelor țării. Neimplicarea statului în dezvoltarea economică, atunci ca și astăzi, a fost și este o eroare. Trebuie subliniat însă și faptul că în primul deceniu al perioadei interbelice România a avut mult prea multe probleme cruciale de rezolvat. Faptul că românii nu au cunoștințe economice de bază, că autoritățile nu se implică suficient în dezvoltarea economiei românești duce la menținerea unui nivel de dezvoltare economică redusă a României față de posibilitățile materiale și umane ale acesteia și la un nivel de trai modest al românilor față de capacitatea lor lucrativă.

DR. ARTEMIU PUBLIU ALEXI

- PUBLICISTICA -

Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi

NICOLAE TRIFOIU¹

ANEXE

III

CORRESPONDENȚĂ TRANSILVANIA

D-lui B. P. Hașdeu, directorul ziarului „Traian”

Mult onorate Domnule Director!

Mare ne-a fost bucuria, când ne-a venit la mână prețuitul ziar „Traian”, care, după modesta noastră părere, ocupă astăzi primul loc între toate ziarele ce văd lumina, atât dincoace, cât și dincolo de Carpați. ca strănepoți ai marelui imperator Traian, noi avem cu toții chiar o datorie a ne bucura de așa luceafăr frumos, ce are deviza: a propaga românismul și a redescoperi memoria timpurilor strălucite. În adevăr, impresia cea plăcută făcută asupra noastră prin ivirea acestei lumini cu româneștile sale principii, trece puțința penelului a le descrie, peste mărginitele noastre expresiuni. Dar bucuria noastră a fost dublă: ne-am bucurat nu numai ca Români, ci încă și ca învățător; căci noi, învățătorii populari – despre care toată lumea știe cum stăm material – ardem de dorul de a însuși cunoștințe cât mai întinse, însă numai voie și aplecare avem, căci mâinile ne sunt alegate; suspinăm și cerem de la Dumnezeu zile mai senine, iar în această stare mizeră în care luptăm, lacrimi de bucurie se varsă peste obrazele noastre, când cineva ne surprinde cu un dar frumos,

¹ *Arhiva Someșană* (serie nouă), Năsăud, Cluj-Napoca, 2002, nr. 2(30), pp. 14-17.

NICOLAE TRIFOIU

ca Domnia-voastră cu dăruirea gratuită a mult prețuitului ziar „Traian”.

Românul zice, că atunci când e necazul mai mare, atunci ajutorul de la Dumnezeu e mai aproape; și în adevăr, d-voastră, domnule Director, și mult onorații d-voastră colegi, pătrunși până în adâncul inimilor nobile ce vă caracterizează, de lipsa luminii și a culturii în poporul nostru, ne alintați multe din durerile noastre, acestora din țara aceasta nefericită; impunându-ne o sfântă datorie de a vă aminti pururea între cei mai demni binefăcători ai noștri; și inima noastră niciodată nu va înceta a vă mulțumi și a vă cere de la Dumnezeu viață îndelungată, deplină tărie și putere, ca să puteți purta sarcina grea de propagatori ai luminii și culturii, ce ați luat-o pe umeri, spre binele nostru general.

Încă o dată primiți, vă rugăm, călduroasele noastre mulțumiri și încredințarea distinsei noastre considerațiuni.

Sân-Georgiul românesc, districtul Năsăud, în finea lui iunie 1869.

Cl. Login

M. Domide

Ieremia Șorobeteanu

Ins. scol.

Înv. popular

Învățător

P. S. Cu această ocazie avem onoarea a vă trimite și o mică colecție de poezii populare, culese chiar din gura poeticului popor român. Dacă le veți afla demne de publicat, vom mai culege și trimite și alte de asemenea natură¹.

IV

POPORUL

Poezii populare de pe Valea Rodnei,
În munții nordici ai Transilvaniei

I

Mândru-i codru și-nfrunzit
Mie-mi pare că-i negrit
Dacă trăiesc c-un urât,
Mândru-i codru și-mpănat
Mie-mi pare că-i uscat
Dacă trăiesc cu bănat²
De urât, mânca-i-ar para
Gălbenit-am ca și ceara,
De urât, mânca-i-ar focu

¹ *Traian*, 1869, nr. 26 (27 iunie), p. 103.

² Bănat – Cu regret.

Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi

Gălbenit-am ca și socu.
Gălbenit-a frunza-n codru
Supărat îs de nu-i modru¹
Cucul cântă, mierla zice:
Taci inimă, nu mai plânge,
Că cu doru nu-i învinge!...

II

Lelișoară cu păun
Pune-ți casa lângă drum;
Eu mi-oi face-un păunaș
Voi veni să-mi dai sălaș;
Dar la cină, ce mi-i da?
- Struguraș ca iedera,
Gură dulce ca mierea,
Ochișori de dezmiertat,
Guriță de sărutat!...

III

Acela-i fecior-fecior,
Care nu se culcă-n țol,
Fără pe pământul:
Iarbă verde-n loc de țol!
Acela-i fecior curat,
Care nu se culcă-n pat,
Fără pe pământ uscat:
Iarbă verde-n loc de pat!...

IV

Peste deal, peste cunună²
La cea cruce de cetină³
Suflă vântul, ș-o clatină
Din vârf până-n rădăcină;
Lelea plânge și suspină,

¹ Modru – Peste măsură, ultra modum.

² Cunună – Culme.

³ Cetină – Un arbore.

NICOLAE TRIFOIU

C-a aflat pe badea vină,
Iubind o mândră străină!...

V

Su¹ poala Humorului
Arde para focului,
Nici nu arde, nici se stinge,
Mândra suspină și plânge!...
Suspină să te-aud eu,
Să-mi treacă de dorul tău!
Dorul tău, lele, cu-al meu
De s-ar face fierăstrău,
Să taie cel deal în două,
Să ne facem cale nouă;
Să taie cel deal în trei
Să ne iubim ca dintâi!...

VI

Toată lumea rău pe mine,
Numai mândra mea cu bine;
Toată lumea mă urăște,
Numai mândra mă iubește;
Toată lumea strigă mie
Că nu-s om de omenie;
Dar nu vede lumea bine,
Că nu sar în cap la nime?
Că nu sar în cap la nime?
Num-o țără²-s veselos,
Cum îi omu mai frumos!...

(Din colecțiunea d-lor Domide și Șorobeteanu)³.

¹ Su – În loc de: supt

² Țără – Puțin, nițel.

³ *Traian*, 1869, nr. 26 (27 iunie), p. 104.

Viena

- 25 Martie -

Cu două luni înainte de aceasta, noul cabinet a declarat în o ședință a consiliului ministerial: „noi toți suntem una”. Încât a existat această „unitate a convingerilor”, eventualitățile din urmă a documentat-o în modul cel mai pregnant, prin retragerea lui Giskra¹ a fost o imposibilitate a mai rămâne într-un cabinet în care avea un rival de calibrul lui Herbst². Amicii sistemului de supremația germană, adevărat, că se încerca a demonstra până „ad absurdum”, că retragerea lui Giskra este o pierdere ireparabilă, atât pentru cabinet, cât și față cu parlamentul care are lipsă de reforme; însă interesele germane nu sunt totodată și interesele Austriei, nici se pot identifica cu Austria. Căderea lui Giskra, după cum zice un organ, au stat scrise pe stele din momentul acela în care Giskra s-a interpus cu toată influența pentru a străbate în senatul imperial cu legea de apărare, cu starea excepțională în Boemia și alte fructe analoge ale erei liberale.

Nimic nu caracterizează mai plauzibil situația politică în Cislaithania³ decât însuși confesiunea unei foi care susține „că sub mâna ministrului Herbst greutățile și confuziile vor crește și se vor înmulți astfel încât ne vom ține fericiți dacă se va afla cineva care cel puțin să mântuie statul”. Înțelegem tendința de a glorifica pe Giskra; nu putem însă admite cum că Giskra, acest mentor al statului austriac – după conceptul german – ar fi fost omul care să mântuiască de naufragiul ce neconținut o amenința; nu Giskra, nici colegii lui care călcând dreptul naționalităților, au subscris faimosul „testament politic”, care se numește și memorandumul majorității ministeriale. Cu inaugurarea sistemului dualist, a cărei consecințe astăzi ne lovesc, nu numai s-au satisfăcut unitatea statului în faptă, dar s-a creat o situație care, prin procedura unilaterală a părților domnitoare, prin tendințe separatisto-hegemoniste

¹ Giskra, Karl, (29 ianuarie 1820 - 1 iunie 1879, politician și avocat. Purtătorul de cuvânt al „Sturmpetiției” din Viena din Revoluția din 1848 ; 1848/1849 membru al Adunării Naționale de la Frankfurt; din 1861, liderul liberalilor germani (Deutschliberale) în Parlamentul austriac; în 1867 președintele parlamentului; din 1867-1870 ministru de interne; a determinat separarea puterilor executive și judecătorești (<http://www.aeiou.at/aeiou.encyclop.g/g419023.htm;internal&action>).

² Eduard Herbst (9 decembrie 1820 - 25 iunie 1892) a fost un jurist și politician austriac . A funcționat ca ministru al Justiției în „Ministerul Cetățenilor” din Cisleithania, din 1867 până în 1870.

³ Cisleithania (în spațiul german *Cisleithanien* sau *Zisleithanien*; în latină, *Țara de dincoace de Leitha*) a fost o denumire folosită inoficial de către funcționari și juriști după întemeierea Dublei Monarhii în 1867, pentru a se referi la părțile nordice și vestice ale Austro-Ungariei. Aceste părți erau numite de germanii monarhiei Imperiul Austriac sau Austria; slavii din țările coroanei nu voiau să fie cuprinși sub numele *Austria*. Până în 1915, numele oficial al acestei părți a Dublei Monarhii (care era un stat autonom precum cealaltă jumătate a Austro-Ungariei) era Regatele și Țările reprezentate în Consiliul Imperial; după 1915, până la dezintegrarea monarhiei din 1918, statul s-a numit Țările austriece. Jumătatea estică a Austro-Ungariei (corespondentul estic al Cisleithaniei) era Transleithania (*Țara de dincolo de Leitha*).

VIENA – 25 MARTIE -

de o parte și de alta, au îngreunat mult scopul statului; de aceea este o urmare naturală, dacă pentru regimurile și parlamentele din Austria majoritatea populației nu are inimă. Până atunci dar, până când politica periculoasă de astăzi nu se va înlocui prin alta favorabilă popoarelor bazată pe principiul naționalităților, până atunci confuziile vor crește, pasiunile politice vor tinde tot mai mult la extrem și Austria, pe care toți suntem geloși a o vedea fericită, merge spre ruina ei.

V-am încunoștințat de timpuriu despre eventuala erupere a crizei, care a și urmat. În 22 l. c., demisia lui Giskra. El rămâne încă în cabinet până la închiderea sesiunii parlamentare care va urma înainte de Duminica Floriilor, care cade în 9 aprilie. În zilele din urmă au pătruns în public mai multe liste ministeriale; s-au vorbit despre compunerea unui minister din toate partidele politice; se zicea chiar că Beust¹ va intra în cabinet și va transpune afacerile externe lui Trauttmansdorff, din care cauză s-ar fi încredințat o persoană cu misiunea de a-l îndupleca să primească acest post. Aceste combinații, fără îndoială, conțin multă fantezie, precum produsul fanteziei sunt și aserțiunile foilor politice vieneze, ca clica feudală boemă, luând cunoștință despre căderea lui Giskra, ar fi ținând conferințe la care ar fi participat și Rieger pentru a se consulta, despre pașii ce ar fi de întreprins. Dintre toate, însă, câte s-au vorbit în zilele din urmă, mulțimea susține ca între cabinetul lui Hasner² nu e capabil de viață și, mai curând sau mai târziu, va trebui să cadă.

Știrile mai noi din Roma afirmă că Papa a prelungit cu 8 zile termenul care, dintâi a fost fixat pe 18 l. c., pentru că prelații să-și insinue contraobservările lor la schema despre eclezia; afară de aceea, discuția publică a acestei scheme se zice că s-au amânat până în mai la însuși dorința papei. Cauza acestor decizii se atribuie pretențiilor franceze. Răspunsul negativ la nota lui Daru³ a surprins mult în Paris; și o telegramă de ieri din Paris aduse faima că regimul francez are de cuget a-și retrage corpul de ocupație din statul papal; ceea ce este încă de așteptat⁴.

¹ Conte Friedrich Ferdinand von Beust (german: Friedrich Ferdinand Graf von Beust) (13 ianuarie 1809 - 24 octombrie 1886) a fost un om de stat german și austriac. Ca adversar al lui Otto von Bismarck, a încercat să încheie o politică comună a statelor mijlocii germane între Austria și Prusia.

² Leopold Hasner von Artha (1818-1891), a fost un influent politic austriac.

³ Napoléon Daru s-a născut la 12 iunie 1807 la Paris. În timpul celei de-a doua republici franceze, a fost membru al Adunării Naționale Constituante pentru Manche din 7 ianuarie 1849 până la 26 mai 1849 și membru al Adunării Legislative Naționale pentru Manche din 13 mai 1849 până la 8 decembrie 1851. În timpul celui de-al doilea imperiu francez, a fost membru al Corps législatif pentru Manche din 6 iunie 1869 până la 4 septembrie 1870. [1] A fost membru al Académie des Sciences Morales et Politiques în 1860 și ministru al afacerilor externe în cabinetul Émile Ollivier în 1870. După ce Léon Gambetta a dizolvat consiliile generale departamentale la 26 decembrie 1870, Daru și Arthur Legrand, au protestat împotriva măsurii. În timpul celei de-a treia republici franceze, Daru a fost membru al Adunării Naționale pentru Manche din 8 februarie 1871 până la 7 martie 1876. A aparținut grupului parlamentar orléanist, *Centre droit*. A fost membru al senatului în perioada 30 ianuarie 1876 - 4 ianuarie 1879. Napoléon Daru a murit la 20 iunie 1890 la Paris.

⁴ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul XXXIII, 1870, nr. 22, p. f. n.

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Fascioara VI

Din S. Georgiu românesc¹

I	
Petrea cu maică-sa	
1	
<p>Pruncuțul de am avut Măsa vineri l-o făcut Sâmbăta l-o botezat Duminica l-o nsurat Luni la oaste o plecat Marți în foc că l-o băgat De-acasă când o plecat El din grai mi-o cuvântat Mumă-sa drag s-o rugat. - Maică măiculița mea De-acasă dac-oi pleca Ține-mi nevăstuica bine Cu m-ai ținut și pe mine Cu colac în lapte dulce De la noi dar nu s-a duce Cu vin dulce și cu miere Dar de la noi nu va mere Aste dacă s-o gătat Petrea de le cuvântat Rămas bun că și-o luat Pe cal negru-o ncălecat Și la oaste-a alergat Cu sufletul despicat</p>	<p>Că nevasta și-a lăsat. Mă-sa dacă am plecat Pe nevastă mi-o luat Și-n cămară o băgat Și nimic alta i-o dat De băut și de mâncat Decât troscoțel De cel mărunțel Iarba de pe prund Să moară curând Mustu de mătrăgună De ciurma nebună Să n-aibă zi bună Și-n loc de bun vineri Fiere și venin Nevasta cum îmbucă Băutura cum gustă Din inimă suspina Și din ochi lacrimi vărsa La Dumnezeu se ruga: „Sufle vânt, roureze Taberile să-nceteze Sufle vânt frunzuca Dar și badea va-nturna”.</p>
	2
	<p>Frunză verde de seacră S-a făcut iar bine-n țară</p>

¹ Dr. Artemiu Publiu Alexi, *Poezii populare*, 1869, în Biblioteca Academiei Române București, Manuscris nr. 4302. Mulțumim pe această cale pentru fotografiile făcute după aceste manuscrise domnișoarei Maria-Ilinca Lorentz din București (artist în cadrul Filarmonicii din București, membră a Orchestrei Naționale Simfonice).

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Taberile o-ncetat
 Împărații s-o-mpăcat
 Și voinicii s-o-nturnat
 Frunză verde de pe râț
 Petrea-acasă o venit
 El în cas cân o intrat
 De nevastă o-ntrebat:
 - Maică măicuța mea
 Unde-mi este nevasta?
 El nici bine n-o sfârșit
 Când maica lui i-o grăit:
 - Oi fiuțul meu iubit
 Nevasta ta o murit
 De nu-mi crezi tu cuvântul
 Vină și vezi mormântul.
 - Oi aiesta nu-i mormânt
 Ci grămadă de pământ
 Nu-i mormânt adevărat
 Ci mormânt de înșelat.
 - Dară-n cămara din dos
 Cine cântă așa duios?
 - Cântă-o mândră ciocârlie
 De urâtul de chilie.
 - Dă-mi mamă cheițele
 Să descui cămările
 Să deschid iute chilia
 Unde cântă ciocârlia
 C-aceea nu-i ciocârlie
 Că-i iubita mea soție
 - Cheițele le-am pierdut
 Mergând la apă la Prut.
 El pe mă-sa a lăsat
 La chilie s-o cărat
 Cu picioru-n ușă-o dat
 Cât ușa s-o despicas
 Nevăstuica ș-o luat
 La mă-sa s-o cărat
 Ș-apoi o întrebat:
 - Maică măicuța mea
 Acum ce moarte îi vrea
 Ori tăiată ori pușcată

Ori de cozi la cai legată
 Că pe scumpa mea nevastă
 Ai ținut-o încuiată
 Dar eu mamă te-oi lăsa
 Să te bată sâmbăta
 Ruga de Duminica
 Dacă mi-ai făcut așa!

II

Zis-o maica către mine
 Ce ești supărat copile?
 „Cum n-oi fi eu supărat
 Căci eu carte-am căpătat
 Că pe-un frate l-o-ngropat
 Eu stau gata de plecat.
 Cel mai micuț decât mine
 Mâni alaltă încă vine
 Că e voinic ca și mine”.
 Bată-mi-l crucea de neamț
 Că mi-ai luat pe trei frați
 Tu neamț ai gândit așa
 Că pe toți trei ni-i lua
 Și pe toți trei ni-i-mbrăca
 Și-i înconjura lumea
 S-ajungi acele zile
 Să-ți înconjuri tu cu mine
 Când pe mine mi-i-mbrăca
 Eu codrul l-oi însemna
 N-a fi mâni când mi-i afla
 Eu acasă mi-oi veni
 Și cu mândre m-oi iubi
 C-a fost mândra ca ș-o cruce
 Inimuța-n mine plânge
 Ș-a fost mândra ca ș-o floare
 Inimuța-n mine moare.
 Muriu-aș și nu prea
 Căci nu sunt fete ca ea
 Fie fete câte fie
 Dar nu-mi trebe maică mie
 Tătă fața-i pentru dânsa

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Eu rămân cu inima plânsă
 Tătă fata-i numa om
 Să fi fost ș-a unui domn
 De-aș fi fost un domnișor
 M-ar fi lăsat să mă-nsor
 Da-așa nu-s a nimănui
 Făr opt a neamțului.
 Futu-ți neamțule credința
 Și ți-ar fi secată viața
 De n-am fi cătane noi
 N-ar mai fi săbii la voi
 Da-așa cătunia noastră
 Poartă și sabia voastră
 Futu-ți morții tăi de neamț
 Dimineața-mi dai vinars
 Peste zi mă iei de nas
 Și-mi arunci pușca pe brață
 Na copile și te-nvață
 Și te-nvață a-mpușca
 Noaptea șilboc a sta
 Pușca-mi puneți la picior
 Capul jos că mi-o fost somn
 Capul când l-am ridicat
 Eu de neam îs judecat
 Să fiu ca morții-mpușcat
 Fie-mi pasul mărunțel
 Cum să mori mai ușurel
 Și-aș muri, moartea nu-mi vine
 Aș trăi și n-am cu cine
 Și-aș muri muri-n ședere
 Aș trăi, bine nu-mi mere
 Vai amarul vieții mele.

III

Cine-a făcut urâtul
 Nu-l primească pământul
 Fie-i țărâna ușoară
 Ca și pietrele de moară
 Cine-a făcut dragostea
 Aibă parte de dânsa

La cap fie-i dragostea.

IV

Pân eram mândrei drăguț
 Purtam la ureche floruț
 Când eram mândrei-n plăcere
 Purtam floruț și viorele
 Când ședei mândră cu mine
 Cu trei părți-ți sta mai bine
 Aveai car cu patru boi
 Și hășdei mare de oi
 De când te-ai lăsat de mine
 Vezi mândră că nu-ți stă bine
 Nici e carul nici-s boi
 Nici hășdei mare de oi
 Numai rânza de la oi.

V

Frunză verde de pe rât
 Grea poruncă mi-o venit
 Să ridic eu steagurile
 Să mă bat cu taberile
 Nouă ani și nouă luni
 Și pe-atâtea săptămâni
 Nouă ani și nouă zile
 Și pe-atâtea de din luni pline
 O tu mândră mândra mea
 Tu de mine-i rămânea
 Dar te pune și te țină
 Pe lângă cea apă lină
 Până-n țări cele străine
 Că tu-acolo vei vede
 Oi agesturi de trupuri
 Și comuțe de cai suri
 Pușcuța fără-n șale
 Și mânuri făr degețele
 Trupuri fără picioarele.
 Ia samă mândrucă bine
 Că mi vedea și pe mine

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Pe mine de mi-i vede
 Vină dragă și mă ia
 Și pe mine tu mă-ngropa
 Sub umbra nucilor
 În calea voinicilor
 Cole câți voinici vor trece
 Toți or bea la apă rece
 Mândră pe mormântu-mi pune
 Iarbă verde și căpșune
 Iar la cap un buciumaș
 La mijloc un sulițaș
 La picioare-un fluieraș.
 Când vântul mi-a trăgăna
 Buciumul mi-a buciuma
 Sulița mi-a sulița
 Fluierul mi-a fluiera
 Toată lumea s-a mira
 Și din gură-a cuvânta:
 - Vai că mândru e mormântul
 Așa o fost și voinicul
 Vai mândră e crucița
 Așa-o fost și cătana.

VI

Oi tu nor norișor gros
 Ce veste mi-aduci din jos
 Dară tabăra s-ntors?
 - Ba zău tabăra n-o-ntors
 Ci mai departe s-o dus
 - Cât de-aici la Italia
 Nu pot trece Dunărea
 Că-nainte le-au ieșit
 Și în cale i-au oprit
 Oi o curvă de crăiasă
 Cu trei steaguri de mătăasă
 Unu-i roșu ca focul
 Unu-i negru ca corbul
 Unu-i alb ca omătul
 Cea roșu e-a bălălie
 Cea negru a jălanie

Cela alb a bucurie
 Deie Dumnezeu să vie
 Peste vremea cea târzie.

VII

Bogiția și Constantin

Frunză verde de pe baltă
 Fost-au fost cândva odată
 Colo-n țară depărtată
 Lângă malul Oltului
 La poalele muntelui
 Într-o verde poieniță
 Intr-o mică copiliță
 O biată babă săracă
 Ce n-ave numai o vacă
 Dar avea nouă feciori
 Ca și nouă crinișori
 Mai ave ș-o copiliță
 Mândră ca o zmeuriță
 Ce i-a pus numele Bogiță
 Copilița-ncântătoare
 Creștea ca floarea de soare
 Era mândră frumușea
 Ca o mândră viorea
 De plăcută ce era
 Semănare nu avea
 Era mândră-n trup la tăt
 Ca și floarea cea din strat
 Până-n urmă i-a sosit
 Timpul de căsătorit.
 Frunză verde de secară
 Pețitori din altă țară
 La Bogiția se opresc
 De nevastă-o prețuiesc
 Dar biata băbuța
 Nu vre să-și deie fetița
 Dup-un pețitor străin.
 Dar feciorul Constantin
 La maica-sa au venit

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Și din gură așa-au grăit:
 - Dă mamă pe Bogiția
 Alți pețitori n-aștepta
 Căci când ț-a fi dor de ea
 Și-i dori a o vedea
 Noi caii i-om potcovi
 Și la dânsa ne-om porni
 Iarna de două ori
 Și vara de nouă ori
 Că-s mai multe sărbători.
 Frunză verde lemn uscat
 Bogiția s-a măritat
 Ea tot plânge și suspină
 Că merge-n țară străină
 Și-și lasă pe-a sa măicuță
 Și florile din grădiniță.
 Ea plânge și iar plânge
 Inimioara i se frânge
 De durerea ce-o simțește
 Când de frați se despărțește
 Căsuța ș-o părăsește
 Și-n țări străine pornește.
 Frunza-n codru-ngălbenește
 Floarea-n câmp se vejețește
 Vântul suflă răcorește
 Baba plânge și jelește
 C-a intrat ciuma în sat
 Și toți fiii i-o luat.
 Numai că ea mi-o rămas
 Cu dureri și cu necaz
 O biată babă săracă
 Cu o mătă neagră-n vatră.
 Ea plânge și iar plânge
 Și vărsând se tot jăle
 Din inimă suspina
 Ochii-n lacrimi și-i scâlta
 Iar din gură cuvânta:
 - Dragul mamii, Constantine
 Fiu-ai blăstămat de mine
 Pământul nu te-ar primi
 Țârna-afară te-a zvârli

C-atunci tu mi-ai zis așa
 Ca să-mi dau pe Bogiția
 Colo-n țară depărtată
 Unde nu-o văd niciodată.
 Frunză verde lemn domnesc
 Nu-i ca blăstămul mămesc
 El se lega de oscioare
 Ca și tina de picioare
 El se lega de feciori
 Ca și scaiul de miori
 Cine-i blăstămat o dată
 Ori de mamă ori de tată
 N-are pace pe pământ
 Nici hodină în mormânt
 Așa s-a legat blăstămul
 De Constantin voinicelul
 El dac-a fost murit
 Pământul nu l-a primit
 Țârna-afară l-a zvârli
 El din grai așa-o grăit:
 - Mândră pruncușoara mea
 Fă-te-n călișoara mea
 Sălaș sălașului meu
 Fă-te călușelul meu
 Ca să merg la sora mea
 Căci aici nu pot șede
 De blăstămu-lu maică-mea
 Pruncușoara l-a ascultat
 Și din cale s-au schimbat
 Cale lungă și-au întins
 Pân la soare de-au ajuns
 Sălașul și-au prefăcut
 În cal negru potcovit
 El calul l-o-nșeuat
 Pe dânsul l-o aruncat
 Și pe cal o-ncălecat
 Pe calea cea lungă-ntinsă
 Pân la sora sa ajunsă
 Aici dac-au sosit
 Către soră-sa au grăit:
 - Bogiția soră dulce

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

Hai la maica că ne-om duce
 Că te-așteaptă măicuța
 Ca să-i stâmpერი inimuța.
 - Frate frățiorul meu
 Eu ascult cuvântul tău;
 Dar întâi îmi spune mie
 De ne duci la jălănie.
 Cai negri să potcovesc
 Haine negre să-mi învâsc.
 - Soră surioara mea
 Potcovește cum îi vrea
 Te îmbracă cum vei putea
 Eu te duc la maică-mea!
 Florică de rogoz
 Constantin voinic frumos
 Merge cu-a lui surioară
 Printr-o mândră dumbrăvioară
 Ei merg, merg cântând
 Dumbrăvioara răsunând
 Și văile îngânând.
 Mers-au mers pân la un loc
 Pân la-a codrului mijloc
 Aici dacă au ajuns
 Lor în cale li s-au pus
 Oi o mândră pasăre
 Ce din grai așa grăie:
 - Cine-n lume mi-o vestit
 Vii cu morții mergând
 Alătura pe pământ.
 Bogiția cum auziră
 Păsăruica cum cânta
 Spre frate-său se-nturna
 Și din gură-i cuvânta:
 - Alelei măi frățioare
 Frățioare, dulcișoare
 Ia ascultă și privește
 Pasărea cum ne vorbește!
 - De la soare ca focul
 Că așa e cântecul
 Hai soră să ne grăbim
 Ca pe seară să sosim

La măicuța supărată
 Că cu mare dor ne-așteaptă
 Dorul să-l stâmpărăm
 Inima să-i vindecăm.
 Tot s-au dus, s-au dus pe cale
 Peste câmp și peste vale
 Peste munți cu bulbucei
 Și preluci cu ghiocei
 Până când s-apropia
 De poiana frumusea
 De pe malul Oltului
 La poalele muntelui
 Unde-a lor dragă măicuța
 Șede-ntr-o mică căsuță
 Aici dac-au sosit
 Constantin așa o vorbit:
 - Na soră, inelul meu
 Și-l bagă-n degetul tău
 Na frâiele cailor
 Și-i mână până-n ocol
 Că eu înainte m-oi duce
 La măicuța noastră dulce
 Și i-oi duce bună veste
 Că Bogiția-i sosește
 Și-oi deschide porțile
 Și-oi întinde mesele
 El cuvântul n-o gătat
 Pe Bogiția o lăsat
 Și-nainte s-o cărat
 Și în groapă l-a primit
 Țărna nu l-o mai zvârlit
 Constantin iar o murit.
 Și-n veci nu s-a mai trezit.
 Iar Bogiția singure
 Mâna caii sprintene
 Pân acasă au sosit
 Aici dac-au venit
 Poarta-nchisă au găsit
 Dar din grai așa a grăit:
 - Deschide maică poarta
 Ca să intrăm cu căruța.

Dr. Artemiu Publiu Alexi – culegător de folclor

<p>- Du-te ciumă grabnica Altul nu ne mai striga Că tot așa m-ai strigat Pân toți fiii mi-ai luat Numai eu am mai rămas La dureri și la necaz O biată babă săracă Cu o mătă neagră-n vatră. - Deschide mamă ușa Că eu, zău, nu-s ciuma Că ți-s fiica Bogiția Mă-sa ușa i-a deschis Dar nu mai vede de plâns Bogiția dacă a intrat Către mă-sa a cuvântat: - Bună ziua mamă dragă Ce ești tristă și beteagă? Bogiția nici n-o sfârșit Cuvântul de și-l vorbit Când pe vorbă cunosc Că-i Bogiția sufletu Și-n brață-i s-a-runcat Mii de sărutări i-a dat Tot plânge și-o săruta</p>	<p>Și inima-i stâmpăra Durerile își alina Apoi astfel o-ntreba: - Draga mamii porumbiță Scumpa, dulcea mea Bogiță Cine-acasă te-o adusu? Iar Bogiția i-o răspunsu: - Eu acasă am venit Cu-al meu frate iubit Constantin cel voinicel Voinicel și frumușel Câți sub soare nu-s ca el. - Asta draga mea Bogiță Trece peste neputință Căci Constantin a murit Chiar un s-a împlinit De când ciuma mi-a venit Și toți fiii mi-o răpit El a fi și putrezit De când zace în mormânt. - Maică măiculița mea De nu crezi că este-așa De nu crezi cuvântul lui Iată aici inelul lui.</p>
--	--

Rugăciune din Ardeal

Doamne,
Fă-mă cântec, suflete să stămpăr,
Să surdă pe buze și să plâng
Și când inimi în dureri se frâng
Toarnă-mă în sânge, neastămpăr.

Fă-mă, Doamne, apă să se spale
Mamele pe ochi și pe obrazi
Și mă'ntinde peste ieri și azi
Să mă ningă voșnică de stăle.

Fă-mă năframușă, fă-mă iie,
Ardelence numai să mă poartă,
Glie, fă-mă, Doamne, prote moarte
Între munți și neteda câmpie.

Și pentru țărani buni, opincă,
Să sărut cu buzele ogorul —
Cerului pur ardelen, eu norul
Vreau să-i flu, din mine ca să plângă.

Fă-mă Doamne ceteră la sate
Și la nuntă românească, să pleșnosc.
Fă-mă troiță în sat ardelenesc
Fă-mă frunză, să dolnese pe inserate.

Și mușcată fă-mă'n pălărie,
Ori în pieptul de țărăncă'naltă,
La clopit de cruce fă-mă daltă
Și'n biserică, creștină melodie.

Toarnă-mi, Doamne'n inimă alea
Credința crește-mi-o Ineu,
De pe frunte ia-mi stigmatul greu
Ca să plâng destinul ardelen

Pentru moșii, Tu fă-mă parastan,
Rugăciune'n glasul blând de popi,
Urcă-mă în trunchiul drept de plopi
Și'n biserică așează-mă iconostan.

Fă-mă Doamne drum de țară lung
Să mă calce cără scârțâind,
Lângă șanțuri focuri când se aprind
Dorurile să nu mi-le ajung.

Fă-mă Doamne, pentru Ardealul meu.
Fă-mă cântec, suflete să stămpăr
Toarnă-mă în sânge neastămpăr
Și credința crește-mi-o Ineu.

LUCIAN VALER

DR. LAURENȚIU OANEA

Din activitatea de parlamentar interbelic

O strălucită operă românească
înfăptuită sub regimul liberal la granița năsăudeană

Burse de două milioane și jumătate acordate pentru studenții,
fii de grăniceri – Trei milioane și jumătate pentru cazarma
grănicerilor – O școală forestieră exclusiv pentru țărani unică în
România – Româнизarea radicală a exploatărilor forestiere, la
granița năsăudeană

Opera de doi ani numai, a cooperativei Regna de sub prezidenția
d-lui senator dr. Laurențiu Oanea

Zilele acestea a avut loc la Cluj o consfătuire a intelectualilor și studenților, fii de grăniceri, aflători la Cluj, în vederea adunării generale a Fondului grăniceresc, care se va ține în cursul lunii viitoare, după toate probabilitățile, în capitala Ardealului.

Profitând de această ocazie, am întreprins o anchetă printre membrii acestei asociațiuni, cu strălucit trecut istoric, în viața românească a Ardealului, de totdeauna, căutând să obținem relațiuni precise și obiective de la membrii asociațiunii și nu de la conducătorii ei, care, oricum, ar putea fi bănuți de oarecare părtinire.

Am stat de vorbă cu profesori universitari, avocați, profesori secundari și numeroși studenți grăniceri. Cele ce am aflat, sunt lucruri atât de impresionante și de îmbucurătoare, încât ne-am decis să le împărtășim și opiniei publice care, sau nu le cunoaște, sau a fost indusă în eroare de o bandă de invidioși cu revoltătoare rea credință.

Vom lăsa mai la vale să vorbească faptele și adevărul gol-goluț imediat, oricând și de oricine, cu cea mai mare ușurință, controlabil.

O avere de aproape 100 de milioane în pragul falimentului

Sunt arhicunoscute, în Ardeal, în special, formidabilele averi pe care le dețin, încă de pe timpul Mariei Tereza, cele 44 de comune românești, de la granița năsău-

DR. LAURENȚIU OANEA - Din activitatea de parlamentar interbelic

deană.

Aceste formidabile averi – de la unire încoace – au fost California, spre care s-au năpustit orbește toți politicienii, hrăpăreți și avizi de afaceri scandaloase, care să-i îmbogățească peste noapte pe spinarea trudită și atât de răbdătoare a bieților grăniceri din cele 44 de comune.

Până la venirea actualului guvern, la cârma țării, zeci de asemenea politicieni veroși – care s-au năpustit ca lăcustele pe averile grănicerești – le-au stors până la epuizarea totală realizând, în schimb, pe seama lor proprie, scandaloase averi.

Când n-au mai avut venituri să stoarcă, au grevat fondul acestor averi, cu zeci de milioane datorii, pentru ca din urmă și acești bani, luați cu împrumut, să ajungă tot în buzunarul lor.

Rezultatul a fost că, fondul grăniceresc în valoare de aproape 100 de milioane, ajunsese literalmente la mezin, deoarece din veniturile lui nu puteau acoperi nici măcar procentele formidabilelor ipoteci cu care acești politicieni îl grevaseră. Aceasta a fost situația alarmantă a fondului grăniceresc, când anul trecut guvernul actual a hotărât să salveze din pierzanie averile istorice ale celor 44 de comune grănicerești – și de la moartea prin foame a locuitorilor lor.

Reînvierea cooperăției Regna

În vederea acestui scop, guvernul a decis reînființarea „Regnei” pe baze cooperatiste, cele 44 de comune alegându-și cu unanimitate președinte pe d. senator Laurențiu Oanea.

Din ziua acestei alegeri, vertiginoasa rostogolire în prăpastie a formidabilelor averi grănicerești, a fost oprită, marcându-se în același timp, începutul unei noi ere de prosperare unică până azi în evoluția acestor averi.

În adevăr, prin strădania fără răgaz, prin priceperea inegalabilă și prin concursul nelimitat pe care guvernul actual i l-a acordat, d. senator Oanea a lichidat, mai întâi, prin conversiune, toate datoriile, de zeci de milioane care grevau aceste averi.

După informațiile obținute de noi, azi Regna nu mai are nici un leu datorie,

DR. LAURENȚIU OANEA - Din activitatea de parlamentar interbelic

ultima rată a conversiunii fiind plătită deja.

Curățită astfel de toate datoriile, Regna s-a pus pe lucru, realizând în mai puțin de doi ani rezultatele strălucite ceea ce se poate vedea din cele de mai jos.

Reînființarea fondului cultural și a fondului de burse studențești

De 15 ani, până anul trecut, celebrul fond cultural și fondul de burse pentru studenții, fii de grăniceri, nemaifiind alimentați cu nici un leu, au fost pur și simplu desființate.

În primul an de funcționare a nou înființatei cooperative Regna, președintele său d. senator Laurențiu Oanea, a reînființat aceste fonduri, dotându-le cu sume considerabile. Astfel, anul trecut din fondul cultural și de ajutoare s-au cheltuit două milioane pentru construcții de școli și biserici noi, și pentru reparări radicale, a celor vechi, s-au împărțit numeroase ajutoare pentru sinistrații de ape și de incendii din toate cele 44 comune, s-au ajutat efectiv cu bani și lemne sătenii săraci, etc.

Două milioane și jumătate lei acordate drept burse studenților fii de grăniceri

În cursul anului trecut, pentru prima oară după 15 ani, cooperativa Regna a acordat tuturor studenților – fii de grăniceri – de la cele patru universități din țară, burse pentru studii în sumă totală de 1.000.000 lei.

D. președinte Laurențiu Oanea, văzând că suma de un milion acordată anul trecut pentru burse, poate fi mărită, a decis ca anul acesta să distribuie tot drept burse suma de lei 1.500.000, satisfăcând astfel, cumsecade, totalitatea studenților grăniceri.

Un cămin pentru studenții grăniceri la Cluj

Pentru a veni și mai mult în ajutorul studenților, fii de grăniceri, d. senator Oanea și consiliul de administrație al Regnei, a hotărât să inițieze construirea unui monumental cămin pentru studenții grăniceri, la Cluj – cămin în care ar încăpea toți acești studenți – aproape 200 – care astfel s-ar concentra la Universitatea clujeană. Asupra acestei chestiuni se va lua o hotărâre definitivă în cursul lunii acesteia cu ocazia adunării generale a fondului grăniceresc care se va ține probabil la Cluj.

Trei milioane pentru cazarma grănicerilor din Năsăud

O altă operă românească de covârșitoare importanță pentru cele 44 comune grănicerești este construirea cazarmii din Năsăud a nou-înființatului regiment gră-

DR. LAURENȚIU OANEA - Din activitatea de parlamentar interbelic

nicesc. Noua cazarmă va fi o clădire monumentală, construită după toate exigențele tehnicii, igienei și confortului modern.

În vederea acestui scop s-au și acordat de către Regna nu mai puțin de trei milioane lei.

O școală forestieră pentru țărani

Cum astăzi toate posturile în care sunt chemați să lucreze specialiști în materie de lemn sunt ocupate numai de străini, d. senator Laurențiu Oanea, președintele Regnei, s-a decis să creeze la Năsăud sau la Bistrița o școală forestieră exclusiv pentru țărani români și pentru fiii acestora, școală în care aceștia să se specializeze în toate direcțiile de exploatare a materialului lemnos. O asemenea școală nu exista în toată țara și de aceea cooperativa Regna, pe propria ei cheltuială, va susține această școală la care vor putea participa numai țărani din județul Năsăud, ci din întreaga țară.

Introducerea elementului românesc în exploatarea masivelor păduroase din întreaga țară rămasă azi în mâini străine, este o necesitate absolut imperioasă. Or acest lucru nu se poate face decât prin crearea unor elemente bine pregătite și specializate în această materie – și acesta este marele rost al sacrificiilor pe care cooperativa Regna la inițiativa președintelui său d. senator Laurențiu Oanea le va face pentru crearea Școlii forestiere pentru țărani.

Romanizarea radicală a exploatărilor silvice la granița năsăudeană

După cum se știe, cooperativa Regna dispune de vaste întinderi de păduri de cea mai bună calitate. O foarte mare parte din veniturile Regnei sunt produse de aceste păduri.

Până la venirea d-lui senator Oanea în fruntea acestei cooperative, toate exploatățile ce se găseau în aceste păduri erau concesionate pe prețuri derizorii la diferite societăți evreiești.

Rezultatul a fost că exploatățile se făceau fără nici o regulă și fără milă, întinderi imense de păduri au fost literalmente rase de pe pământ, tăindu-se până și puieți, reîmpăduririle au fost neglijate complet – țărani grăniceri – proprietarii acestor păduri trebuiau să cerșească o bucată de lemn pentru trebuințele lor deja concesionarul evreu, toți angajații la exploatare erau evrei care invadase ca lăcustele aceste imense averi, iar puștii grăniceri angajați la muncile cele mai grele ale exploatării erau plătiți cu salarii de foame pretinzându-li-se în același timp să muncească ca robii până la extenuare totală. Toate acestea pentru ca firma concesionară evreiască să poată acoperi apoi prețul derizoriu al concesionării. Pentru a pune capăt acestei scandaloase situațiuni, d. președinte dr. Laurențiu Oanea a

DR. LAURENȚIU OANEA - Din activitatea de parlamentar interbelic

propus consiliului și acesta cu unanimitate ca pe viitor (aceasta a fost anul trecut) toate exploatarea forestiere ale Regnei să se facă în regie proprie și exclusiv cu români.

Prin această românească și salutară decizie s-au realizat următoarele:

1. Toată șleahta intermediarilor străini a fost scoasă din imensele întinderi de păduri seculare a grănicerilor.

2. Exploatarea se fac rațional și cu milă, iar reîmpăduririle se execută prompt și integral.

3. Intermediarii au fost zvârliți peste graniță și toate veniturile supte de ei rămân în casa Regnei.

4. Cele 44 de comune și-au asigurat un real și permanent venit din aceste exploatarea căci întrucât conducerea Regnei stă pe baze cooperatiste, aceste exploatarea se fac prin acordarea de parchete fiecăreia sau unor grupuri din aceste comune sub directa conducere și finanțare a centralei cooperativei Regna.

5. Toți locuitorii celor 44 comune și-au asigurat o îndelungată ocazie de muncă omenește și punctual plătită.

6. Cooperativa Regna va încasa singură maximum de venit din aceste exploatarea. Iată numai câteva din strălucitele realizări făcute de cooperativa Regna în scurtul răstimp de numai doi ani de când în fruntea ei se găsește voinicul apărător de întotdeauna al grănicerilor, d. senator Laurențiu Oanea.

Pentru toate aceste nepieritoare opere românești desăvârșite în mai puțin timp de doi ani granița năsaudeană, unanimitatea grănicerilor au decis sărbătorirea președintelui lor cu ocazia adunării generale a fondului grăniceresc ce se va ține luna viitoare la Cluj¹.

¹ *Națiunea Română*, Cluj, Marți 1 Septembrie, anul X, 1936, nr. 197, p. 3.

RECENZII

O nouă carte tradusă de iubitorul de jazz Roland Szekely

ICU CRĂCIUN

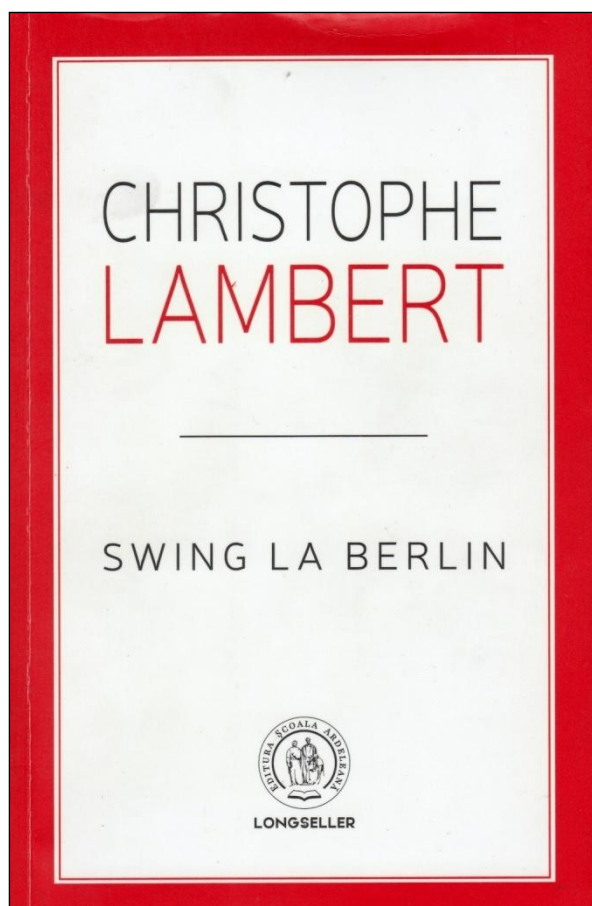
Profesorul de limbă franceză Roland Szekely, de la Școala Gimnazială „Artemiu Publiu Alexi” din Sângeorz-Băi, a tradus până în prezent, din franceză în română sau din română în franceză, 11 cărți. Date fiind preocupările și interesul său pentru jazz (organizează anual în orașul natal un Festival Internațional de Jazz, - Roland Jazz Festival, bucuria inimii sale), marea majoritate din volumele traduse au ca temă jazzul (mă refer aici la cărțile semnate de: Gilles Mouellic, Koffi Kwahule, Lucien Malson, Pascal Bussy, Nathalie Kuperman sau Agnes Birebent). Dintre autorii români traduși în limba lui Voltaire amintesc pe: Adrian Suciu, Vasile Muscă și Alexandru Uiuu. Despre cartea „Vânătorul de securiști” al lui Mirel Bran (tradusă de același R. S.) am scris la data apariției sale (vezi *Cuibul visurilor*, nr. 3 (97), mai 2011). În calitate de traducător, R. S. a mai publicat texte în: „Steaua”, „Tribuna”, „Observatorul cultural” etc.

Cea de-a 12-a carte tradusă de jazz lover-ul Roland Szekely se intitulează „Swing la Berlin” (Ed. Școala Ardeleană, Cluj - Napoca, 2015) și este scrisă de Christophe Lambert, un autor francez născut în 1969, care a debutat în literatură în 1997 cu romanul „Sitcom en peril” (Ed. Hachette). În același an, acesta a primit premiul „Ozone” pentru romanul S. F. „La nuit des mutants”. În anul 2000 a publicat „Le souffle de Mars” (Ed. Mango), un omagiu adus filmelor de groază ale lui John Carpenter.

Pentru a scrie despre cartea amintită trebuie să ținem cont de precizarea autorului, care ține loc de motto: „Contextul istoric al acestei povestiri, mai ales dorința lui Goebbles de a forma orchestre de jazz germane, este autentic. În schimb, evenimentele care decurg din acest punct de plecare și protagoniști sunt o ficțiune”. Așadar, acțiunea se petrece în anii celui de-Al Doilea Război Mondial în Berlin. Inițial, Goebbles, șeful suprem al propagandei naziste, pe care nimeni nu avea curajul să-l contrazică, a condamnat la radio jazzul, afirmând că muncitorii și soldații germani „n-au timp să asculte o muzică lungă și dificilă”, dar, în toamna anului 1942, își schimbă părerea și îl invită la el pe Wilhelm Dussander, un pianist pensionar renumit, cu sănătatea șubrezită, dar de o dârzenie și un curaj impresionant, căruia îi propune să înființeze „o trupă de tineri”, pe care să-i formeze în două luni și jumătate și să cânte „muzică de dans accentuată ritmic” ca să-i redea poporului „pofta de

ICU CRĂCIUN

viață”; deja trebuiau evitate americanismele de gen „feeling” sau „jazz”, acesta din urmă fiind considerat „muzică dubioasă”. Însoțit de un reprezentant zelos al Reich-ului, pe nume Dietrich Muler, vizitează mai multe colegii de muzică și fanfare în căutarea unor tinere talente ca să formeze un quartet unic în Germania nazistă. După multe peripeții, cei doi găsesc „păsările rare” ce se lăsaseră atât de mult așteptate. La casa bătrânului muzician, pe lângă muzică, firește, cei patru tineri erau obligați să facă și pregătire fizică aidoma militarilor. Dintre toți, doar unul, Hermann, era intoxicat de doctrina nazistă, un altul, Ruppert, era un antinazist convins, iar ceilalți doi, Max și Thomas, nu erau molipsiți de politică. Totuși, în săptămânile care au urmat, au făcut progrese considerabile și s-au putut prezenta în capitală pentru înregistrări la radio cu o muzică croită în așa fel încât să încante și să modeleze sufletul ascultătorilor. Noua trupă, botezată *Goldenen Vier*, înregistrează un disc și face turnee în multe orașe ale țării,

membrii ei comportându-se ca niște profesioniști experimentați, obținând succese răsunătoare.

Episodul manifestelor antinaziste, descoperite de ceilalți muzicieni în valiza lui Ruppert, evreul snopit în bătaie de câțiva adepți fanatici ai lui Hitler, copiii handicapați făcuți dispăruți peste noapte au tulburat profund conștiința muzicienilor. Cu excepția lui Hermann, ceilalți, în frunte cu mentorul lor, se hotărăsc să împrăștie manifeste antihitleriste prin orașele unde țineau concertele. În final, după povestea patimilor îndurate de Elsa, slujnica lui Dessander, evreica evadată dintr-un lagăr al morții, cu bătăile, umilințele și execuțiile altor conaționali de-ai ei, precum și gazarea în masă și trupurile arse în crematorii, dar și prinderea a doua oară a Elsei l-au schimbat pe îndoctrinatul Herman. Din păcate, Dessander va fi arestat datorită zelosului nazist Muller, un fel de inspector Javert din *Mizerabilii* lui Hugo. În semn de solidaritate, cei patru tineri vor apărea pe scenă „cu fețele acoperite de cremă de ghetă” ca „patru Al Jolson ieșiți direct din *The Jazz Singer*”, gest ce va duce la anularea spectacolului; precizez că Al Jolson (1886 – 1950) a fost un cântăreț și actor american, cunoscut mai ales pentru stilul său dinamic cântând jazz și blues, dar și promotor al muzicii afro-americane, iar filmul *The Jazz Singer* din 1927 a fost primul film vorbit în care a jucat Al.

Sunt convins că mulți din cei care vor citi această carte, vor trăi cu impresia că s-au întors, de fapt, în epoca partidului unic, în România comunistă. Nu este mare diferență dintre partidul comunist și partidul socialist al lui Hitler, căci ambele au adus teamă, privațiuni și doliu în ambele țări.

Iuliu-Marius Morariu, *Repere ale autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX – Ioan de Kronstadt, Siluan Athonitul și Nicolae Berdiaev*, Editura Lumen, Iași, 2019.

Lucrarea pe care o avem în vedere are la bază teza de doctorat a lui Iuliu-Marius Morariu (Părintele Maxim), susținută în anul 2019 la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca, sub conducerea ÎPS Andrei, Mitropolitul Clujului, profesor universitar la această unitate de învățământ teologic.

După cum se poate constata încă din din titlul tezei ei și din prefața semnată de îndrumător, ea este una de pionierat. Înaltpreasfințitul Părinte Andrei subliniază că: „... lucrarea de față este una de pionierat. Dacă în catolicism și în protestantism, autobiografia spirituală este întâlnită des, nu același lucru se întâmplă și în spațiul ortodox. De aceea e meritul Părintelui Maxim că s-a aplecat asupra acestui gen spiritual.

Faptul că înainte de a se opri la cele trei autobiografii, ale lui Ioan de Kronstadt, Siluan Athonitul și Nicolae Berdiaev, face o incursiune în istoria autobiografiei spirituale, plecând de la Sfântul Apostol Pavel, trecând la Fericitul Augustin și punctând alte câteva cazuri, până în veacul al XIX-lea, ne ajută să ne orientăm în complexitatea genului. Investigația o face interdisciplinar și cu deschidere ecumenică, ajutându-ne să înțelegem contextul apariției anumitor scrieri. Determinându-ne să ne aplecăm asupra genului autobiografic, ne ajută să definim autobiografia spirituală și-n spațiul ortodox. Mai mult, din punct de vedere duhovnicesc, suntem plasați în vremurile în care s-au scris”.

Textul se deschide cu obișnuita „Introducere” în care ni se prezintă motivația alegerii temei de cercetare și relevanța temei, scopul cercetării și metoda de lucru, obiectivele cercetării, aspecte structurale, stadiul actual al cercetării și utilitatea demersului.

Urmează apoi prezentarea celor cinci capitole, pe care le enumerăm în rândurile de mai jos:

1. Precizări terminologice
2. Repere istorice ale autobiografiei spirituale din spațiul creștin:
 - Sfântul Apostol Pavel - fondator al scrisului la persoana întâi în spațiul creștin;
 - Evoluția genului de la Sfântul Apostol Pavel la Sfântul Ioan de Kronstadt – repere cronologico-teologice, aici abordând *Confesiunile* Fericitului Augustin și relevanța lor și autobiografia spirituală din spațiul creștin de la Augustin și până în secolul al XIX-lea.
3. Jurnalul Sfântului Ioan de Kronstadt ca reper al autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX:
 - Introducere;
 - Sfântul Ioan de Kronstadt – repere bio-bibliografice;

RECENZIE

- Jurnalul Sfântului Ioan de Kronstadt și relevanța lui pentru spiritualitatea răsăriteană, prezentându-ne: considerațiile generale, însemnările personale ale Sfântului Ioan de Kronstadt – conținutul și relevanța lor teologică.

- Concluzii.

4. Însemnările mistice ale Sfântului Siluan Athonitul și relevanța lor pentru autobiografia spirituală din spațiul ortodox:

- Sfântul Siluan Athonitul – repere biografice;

- Jurnalul mistic al Sfântului Siluan Athonitul și relevanța lui pentru spiritualitatea răsăriteană: începând cu considerațiile generale, apoi cu experiența mistică a starețului Siluan reflectată în scrisul său autobiografic, sinele și elementele lui definitorii în autobiografia spirituală a Sfântului Siluan, tematicile principale ale autobiografiei spirituale a Sfântului Siluan Athonitul.

- Concluzii.

5. Autobiografia spirituală a lui Nicolae Berdiaev și relevanța ei pentru teologia contemporană:

- Considerații introductive;

- Nicolae Berdiaev (1874-1948) – repere bio-bibliografice;

- Memoriile lui Nicolae Berdiaev și relevanța lor pentru teologia contemporană, care cuprind aspectele generale;

- Relevanța teologică a autobiografiei spirituale a lui Nicolae Berdiaev;

- Concluzii.

În cadrul fiecăruia dintre ele, autobiografia spirituală este definită, prezentată sub aspect istoric sau inter-confesional, analizată și relaționată cu exemplele fundamentale ale cercetării. Ulterior, în concluzie, autorul „afirmă cu certitudine că autobiografia spirituală reprezintă o categorie importantă a spațiului teologic contemporan ortodox, ce se cere încă investigată, având deopotrivă meritul de a oferi modele de viață ale spiritualității, cât și de a crea punți de legătură sau a realiza un contact cu trăitorii vieții creștine sau cu cei care vor să se angajeze în practicarea serioasă și angajată a principiilor ei”.

Constatăm cu bucurie că lucrarea intitulată: *Repere ale autobiografiei spirituale din spațiul ortodox în secolele XIX și XX – Ioan de Kronstadt, Siluan Athonitul și Nicolae Berdiaev*, este una „muncită”. Cele 1188 de citate de extensiune mare și din autori importanți întăresc această afirmație, autorul trecând în revistă particularitățile autobiografice ale celor trei autori prezentați și investigând conținutul spiritual al lucrărilor.

Suntem convinși că lucrarea Părintelui Maxim Morariu, deja cunoscut în peisajul cultural local și cel național și nu numai, datorită textelor publicate anterior, este una originală, cu un caracter de noutate absolută în spațiul teologic românesc, având la bază o cercetare și o documentare de amploare și de mare competență teologică științifică și documentară, fapt pentru care trebuie felicitat și sperăm să fie utilă nu numai în spațiul teologic, dar și în rândul publicului mai larg al cititorilor, fapt pentru care o recomandăm cu căldură.

Drd. Alexandru Dărăban

DIN GRANIȚĂ

DEZBATERI ÎN CAMERA UNGARĂ PRIVIND CONTRACTUL ÎNCHEIAT ÎN 1872 ÎNTRE GUVERN ȘI ÎMPUTERNICIȚII FONDURILOR ȘCOLARE NĂSĂUDENE

La 3(15) aprilie s-au început în camera ungară dezbaterile asupra proiectului de lege privitor la întărirea contractului încheiat, încă la 12 martie 1872, între guvern și împuterniciții fondurilor școlare năsăudene și ai comunelor din fostul district grăniceresc al Năsăudului.

În cursul dezbaterilor ni s-au înfățișat trista priveliște de-a vedea deputați unguri vărsându-și tot veninul asupra poporului român, în contra căruia sunt cuprinși de o ură de moarte. Nu-i destul, că prin acest contract se nedreptătesc foarte mult Năsăudeni, că statul se face proprietar peste teritoriul cu mine de la Rodna, peste stabilimentele de băi, peste localul judecătoriei de cerc din Năsăud, și-și mai rezervă și alte multe drepturi: ci o parte din deputații unguri, dușmani neîmpăcați ai Românilor, s-au ridicat turbați în contra contractului.

Astfel, Balasz Orban, în nesocotința sa, acuza pe Năsăudeni că partea cea mai mare din venitele proprietăților o întrebuințează pentru scoaterea elementului maghiar ardelean din proprietățile sale, formându-se și susținându-se din aceste fonduri numeroase bănci românești, secuilor să le fi dat statul asemenea proprietăți, pentru că sunt credincioși statului, iar nu Românilor, zise secuicul Orban, prezentând o rezoluțiune pentru a se respinge proiectul de lege din vorbă.

Tot în contra proiectului vorbi necunoscutul conte Jenő Lazar, care zise, că nu înțelege de ce să li se dea unor foști militari răsplată; iar Jos. Molnar găsi că ar fi fost mai corect să se colonizeze ținutul Năsăudului cu maghiari, și de aceea se alătură la rezoluțiunea lui Orban.

Arthur Jellinek dezaproabă pe cei care vreau să înfățișeze pe Năsăudeni ca străini; nu-i este iertat legislațiunii ungare a se conduce în hotărârile sale după naționalitatea locuitorilor. N-am putut proceda ca cuceritori față cu locuitorii năsăudeni, ci cu dreptate, ca să-i câștigăm pentru statul „maghiar”. Nu trebuie să se conducă deputații de considerațiunea, că locuitorii năsăudeni nu sunt numai de rasă maghiară.

Ios. Molnar imputa că din acele fonduri se dau stipendii nemaghiarilor, iar Sig. Csatar striga că românii să se ducă în America.

DEZBATERI ÎN CAMERA UNGARĂ...

În ședința de la 4 (16) aprilie, Akos Beoty zise că abia se află în istoria Ungariei un nume de o așa tristă amintire ca numele Năsăud și regimentul 2 de graniță, al cărui comandant a fost Hurban; prin aceasta sunt caracterizate serviciile ce le-au făcut acești grăniceri.

Ludovic Mocsary zise că dacă și celelalte naționalități năzuiesc a se ridica din starea tristă de mai înainte, împrejurarea aceasta trebuie să servească ca îndemn națiunii maghiare, ca și ea să înainteze și mai tare. Ridicarea culturii e în interesul statului, iar cultura prin nimic nu se poate ridica mai mult decât prin instrucțiunea în limba maternă. Durere, între naționalități peste tot se zice azi, că legea de naționalitate din 1868 nu mai este decât o grație scrisă, literă moartă, și durere, aceasta așa este. Statul, zise Mocsary, afară de acest unic caz cu Năsăudul n-a făcut nimic, ca nemaghiarii să se instruiască în școli în limba lor maternă, ci încă și acolo, unde pe banii lor proprii au vrut să-și ridice gimnaziile, precum în Caransebeș și Arad, au fost și sunt și azi împiedecați din partea ministrului de instrucțiune. Arătați că barem în acest unic caz satisfaceți legii de naționalitate din 1868.

Ministerul de finanțe Wekerle le spune șoviniștilor Orban, Molnar, Csatar ș. a., că dacă serviciile năsăudenilor s-ar fi răsplătit după cheia urbarială, atunci erariul nu i-ar fi mai rămas acolo nici o proprietate, ci tot s-ar fi convenit năsăudenilor. Prin urmare nu de favoruri pentru năsăudeni, ci de dreptate e vorba.

Astfel s-au urmat până acum dezbaterile, dându-se și cu această ocaziune pe față dușmănia neîmpăcată a droaiei șoviniștilor, pe care de altmintrelea românii îi vor ține minte. După ei, pentru român nu mai trebuie să fie nici o dreptate, din contră statul să-i despoaie ca pe niște venetici, care n-au ce căuta aici și pe care îi trimit să se ducă în America!

Românii vor ști să țină seamă de dușmănia turbată a celor care ar voi să-i stingă de pe fața pământului și care nu voiesc să le facă nici măcar un dram de dreptate dreaptă nici în cazul de față nu poate fi vorba, precum însuși ministrul a mărturisit¹!

¹ *Gazeta Transilvaniei*, Brașov, Anul LIII, 1890, nr. 79 (Duminică 8/20 aprilie), pp. 1-2.

Contribuții la istoricul târgului Rodna – Năsăud

MILU MĂLIN

Demult țineam să scriu ceva despre băile de la Dombhat – Anieș – din imediata apropiere a târgului Rodna. Datorită puținelor date rămase asupra acestei stațiuni balneare, vestite încă de la începutul secolului al XVIII-lea prin efectul vindecător asupra bolilor interne, se credea îndeobște că Dombath-ul a fost distrus în 1848. Faptul acesta e dezmințit însă de însăși actuala stare a stațiunii care, deși complet părăsită – se mai păstrează bazinul „Scälzii reci”, precum și clădirea unde se făceau băile calde, în o stare relativ bună. Dar, mai ales, se dezmințe faptul că după 1848 băile au rămas în părăsire prin documentele găsite în arhivele din Rodna din care reiese clar că atât în timpul perioadei absolutiste (1851-1861), cât și în timpul „districtului Năsăudean”, băile de la Anieș erau regulat inspectate de „judele cercului” Rodna care „se îngrijește de buna petrecere a oaspeților”. În special un document din 1870, în care sunt trecuți toți vizitatorii – și pe care-l publicăm în întregime – e, cred, cel mai eclatant argument.

„Conspectu despre oaspeții de la scaldă minerală din Dombhat Rodna pro 1870” cuprinde următorii vizitatori:

1. Din Bistrița: Carl Lebkukner, Gustav Zeschtonis, E. Berzezina, Carol Kohler căpitan r., Eduard Tergovitz, Carol Nusbacher, T. Dengler, I. Fuss, T. Muller, Gustav Decani, I. Gellner, Carol Teuchend, D. Ludvig, F. Schmidt, Arnold Scholtes, Iohann Fux, Carol Krautner, Wilhelm Budaker orator, Ed. Kirsch profesor, Elisabeta Clemeng, Godfried Muller, Gustav Filkeny, Carol Sasch profesor, C. Lup, Gotfried Lani și C. Blumenfeld.
 2. Din Gherla: I. Nurkdraug și Bodor Batalan.
 3. Din Reghin: Teresia Schobel și Luise Subringer.
 4. Din județul Năsăud (atunci districtul Năsăudului): Vaida Dănilă, Vaida Ion, Cristian Kromer preot, N. Wether, Balog Josef, Mihail Sepsi, N. Woritz și W. Wischal.
 5. Din Dej: Franz Gavrik, Gyorgy Laszlo, Kalman Kati, Carol Vikony, Alesius Hossu, Andreas Frank și L. Klein.
 6. Târgu-Mureș: Conte Sigismund Toldalagy.
 7. Din Cluj: Demeter Carly, Josef Laszlo, Florian Clutașu, Andreas Sosz, Amosy Kalman, Rada Donibelno și Ormozi Lajos.
 8. Din Buda-Pesta: Papis Lajos.
 9. Din Viena: Fridirich Budacher.
- Total 65 oaspeți.

*

Un tablou din 1846 intitulat „Capital und Interessen Ausweis” arată suma ce avea depusă fiecare comună grănicerească în fondul regimentului, astfel: Năsăud 2.270 fl., Salva 811 fl., Zagra 400 fl., Rodna 400 fl., Sângeorz-Băi 400 fl., Feldorn 200 fl., Telci 300 fl., Rebrîșoara 200 fl., Tiha Bârgăului 200 fl., Prundu Bârgăului 200 fl., Bistrița 400 fl., Mureșenii

MILU MĂLIN

Bârgăului 200 fl., Josenii Bârgăului 400 fl., Maieru 200 fl., Ilva-Mare 200 fl., Nepos 200 fl., Susenii Bârgăului 200 fl., Mijloceni 200 fl., Rus 200 fl., Măgura 200 fl., Hordou (azi comuna George Coșbuc) 200 fl. și Mocod 200 fl. Total 8.356 fl. Semnează: Dembcher m. p.

*

Într-un registru din 1783 găsesc câteva semnări referitor la căpitanul Brunnes din Rodna care în acel an tratează cu Lupu Gejbei „walah militar” pentru cumpărarea grădinii acestui din urmă, cuprinsă între vecinii Gavrilă Bindiu și Th. Mușat, cu 120 fl. v. a. Tot atunci comuna Rodna era preocupată de gândul clădirii unui cuartir pentru „sergentul valah”, de aceea neavând teren propune lui Nechita Duca să facă schimb cu grădina sa „pe care e de altcum clădită casa preoțească” - cu un alt loc.

*

Din 1850 se păstrează o chitanță eliberată de căp. I. Mihailaș prin care se adeverește că numitul „a primit suma de 127 fl. v. a. donată rodnenilor de generalul Carol Ritte von Urban și care o voi preda de urgență (data: 6 iulie 1850).

*

Un „Pupillar tabella 1845-50” ne arată căp socotelile companiei Rodna erau purtate de „feldweben”-ii Macarie Pop și Iacob Pop din Rodna.

*

La sfârșitul secolului trecut intelectualii români din Rodna au încercat să-și facă o casină, fără însă să le izbutească din cauza prim-pretorului ungar din vremea aceia. Dar odată cu numirea în funcția de prim-pretor a românului renegat George Hojda, de origine maramureșean, încurajați pe față și de acesta, au arborat din nou înființarea unei casine românești. Hojda face imediat raport la prefectură (nr. 25 din 20 decembrie 1908) în care scrie „Românii vreau să facă din nou casină. M-am străduit pe toate căile să-i împiedic și timp de aproape 3 ani mi-a succedat. Anul acesta însă s-au pus cu nădejde pe lucru. În 10 august s-au făcut statute și s-au înaintat cerere pentru aprobarea casinei, căreia ei îi zic *Reuniunea de citit și cântări*, dar această numire e falsă. Ei se adună pentru a lua diferite acțiuni românești. Întrucât până acum au făcut șezători românești, au arborat steagul românesc și au cântat cântece românești care în țara care e sub oblăduirea Sfântului Ștefan nu se pot face, cer cu tot respectul să nu se aprobe funcționarea legală”. Semnat: Hojda Gyorgy.

*

Continuăm cu publicarea materialului asupra târgului Rodna, găsit în arhivele Primăriei și Minelor Rodna. Notez un fapt îmbucurător și demn de urmat: D. Nedelea a dispus, în urma celor scrise de noi, ca întreaga arhivă să fie revizuită, catalogată și aranjată în o cameră separată, ceea ce s-a și făcut. Pilda d-sale ar trebui urmată de toate primăriile.

Contribuții la istoricul târgului Rodna – Năsăud

În 1854, iunie 24, bârsanii oieri din Seliște: Aron Donescu, Oprean Roșca, Radu și Nicolae Porumb se învoiesc cu comuna Rodna pentru pășunatul muntelui Ciungi cu 32 fl. pe vară.

Florian Domide, în 1 noiembrie 1854, se obligă a primi funcția de notar până în 30 octombrie 1855 cu un salariu „de 2 fl. lunar”.

Isidor Șteopan și Ion Iftode Domide sunt numiți cu data de 10 noiembrie 1854 ca „bătrâni” ai comunei cu o remunerație de 12 fl. anual. Totodată, primul se obligă a „pune în rând arhiva și foile de avere ale comunei”.

În 1855 intervine o înțelegere între Klein Lajos, diurnist și primărie pentru a-i plăti aceasta cuartirul „în școala comunală, precum să folosească și un sfert din grădina școlii”. Semnat Grof Ludwig V. Bethlen în numele lui Klein, absent, din partea primăriei Florea Domide, notar și Ion Gădușcă, primar.

În același an, bistrițenii Andreas Toth și Andreas Muller închiriază un munte de-al rodnenilor pentru pășunatul vitelor.

Reprezentanții comunei Coșna: George Mitrofan și Dumitru Todașcă – în același an, 16 iunie – arendează muntele Poluta de la comuna Rodna.

Judele cercual Schiller trimite două ordine în 18 iunie 1855 în care ordonă facerea unei table pentru comună și ridicarea unei sume de bani pentru clădirea unei cazarme jandarmilor.

În 1 noiembrie 1855 e prelungit mandatul primarului Ion Gușa. Pe ordin e iscălit și Ion Bindiu, învățător.

*

Tânărul Onisim Filipoi, harnicul bibliotecar al Muzeului năsăudean, ne trimite următoarele interesante informații asupra unui document din 1761 referitor la comuna Maieru pentru care-i suntem adânc recunoscători:

„În Arhiva Muzeului Năsăudean” din Năsăud se află o mulțime de documente de o considerabilă importanță pentru istoricul cercetător al trecutului grăniceresc.

Când aceste documente vor fi toate scoase la lumină și cercetate de specialiști istorici și paleografi, vor completa în modul cel mai fericit o mulțime de date istorice, monografice cu referire la Țara Năsăudului”.

Iată aici un document referitor la comuna Maieru din 1761:

Iată să se știe că facem carte de dreptate noi sătenii de la Maieru precum ce s-au fost dat anume să se știe.

Întâi au mers la Șimleu 8 care cu sare, 4 care le-au plătit, iară 4 nu le-au plătit. Apoi la Beclean când au fost tabăra, s-au dat 30 mierțe de ovăz și 6 stânjeni de lemne și nici acestea nu le-au plătit. Și 100 de florini fără doi au cheltuit Maieru când au fost mers străjile la Olt. Apoi când au mers 4 cară la Ileanda au dat satu de cheltuială la tot caru câte 6 zloți și s-au dat pentru 4 stânjeni de lemne 8 florini la Ileanda. Și la oamenii care au dus nu li s-au întors nimic. Apoi când au străjuit Varmedia la munte au dat satu 8 cai de au dus pită acolo și iară nu li s-a plătit nimica și apoi au coborât tisturile varmedii în sat o săptămână (și) le-au dat satu 3 cară de fân și nici acele nu s-au plătit și apoi 14 mierțe de ovăz care s-au dat la Șanț la răgulași nici pentru acela nu li s-au întors nimic. Și apoi pe tot anu la Șanț 9 stânjeni de lemne și 9 cupe de său, trei paturi întregi și 24 de cupe întors.

MILU MĂLIN

La varniță.

Și apoi la varniță am făcut noi Măieranii câte 30 de stânjeni de lemne pe oyn (un) an și nici acelea nu s-au plătit. Apoi eară să se știe că lemnele care le-am cărat noi la cuptorul varului câte 60 de stânjeni într-un an și eară nu au dat nimica. Apoi eară câte 12 buți de var care se duce într-un an de la Varniță în oraș și nici pentru acelea nu le-au plătit nimica. Și apoi fără de aceste încă dacă 50 de lucrători într-un an de ajuta cu palmele acolo și nici aceea n-avea nici o plată și apoi ne cum să le ni plătit ceva. Ci încă ei și-i bate.

Cu aceasta înștiințăm pe Domnia Voastră noi sătenii din Maieru.

Annu 1761, Februarie 20.

Și apoi când au mărs 14 care la Beclean au șezut acolo de au cărat lemne și eară pe o săptămână.

Actul arătat este scris în comuna Maieru. Originalul este scris cu caractere cirilice destul de importante pentru ortografia sa specifică epocii în care a fost scris. Cerneală maro. Puține abreviaturi și aruncături cu scrisul aci continuu aci obișnuit. Este o „carte de dreptate” în care sătenii din Maieru o fac pentru a primi satisfacție de la forurile competente pentru ceva sume de bani.

Ea ne aduce câteva informațiuni privitoare la viața economică, industria, relațiile Maierului cu împrejurimile din a doua jumătate a veacului al XVIII-lea.

Așa, spre exemplu, putem deduce că industria varului era destul de dezvoltată în acest timp. Măieranii furnizau orașului Bistrița 12 buți de var anual, pe lângă alte multe produse ale lor, dădeau anual orășenilor câte 36 de lucrători „pălmași”, probabil pentru muncă în trebile orașului care de cele mai multe ori erau maltratați de către orășeni.

Din punct de vedere economic produsele sătenilor, ne spune acest document, în afară de piața Bistriței, le răspândeau și prin alte sate, ajungând chiar până la Beclean.

Comunei Șanț cu care se vede că avea relații îi trimitea anual 14 mierțe de ovăz, 24 cupe de sare, 9 cupe de său, etc. Mai trimiteau acolo diferite obiecte de tâmplărie neexistând în acel timp în comuna Șanț tâmplari, le dădeau voie ca să-și facă lemne din pădurile lor care se aflau în vecinătatea comunei respective¹.

¹ *Națiunea Română*, Cluj, Anul X, 1936, nr. 214, p. 2.

COMUNISM

DOCUMENTE

Socotim potrivit să inserăm în paginile „Arhivei Someșene” și unele documente reprezentative perioadei mai recente a ținutului nostru. Astfel, redăm o sentință a Tribunalului Militar din Cluj, din anul 1949, privitoare la un număr destul de însemnat de tineri, elevi sau absolvenți ai școlilor năsăudene¹.

Dosar 481/1949

Tribunalul Militar Cluj, Secția I
Sentința nr. 713

Astăzi, anul 1949 (una mie nouă sute patruzeci și nouă), luna Aprilie, ziua 15 (cincisprezece).

Tribunalul Militar Cluj, Secția I, compus conform art. 9-10 C.J.M. din domnii:
Colonel Magistrat Vlasu Vasile.....Președinte
Căpitan Magistrat Sturza Traian.....Judecător
Căpitan Vulcan Constantin.....Judecător
Căpitan Comăneanu Teodor.....Judecător
Căpitan Davidescu Gheorghe.....Judecător
Căpitan Magistrat Crețu Ioan.....Procuror Militar
Plut. Maj. Enestescu Petre.....Grefier de ședință

Toți numiți în funcție conform legii și cu respectarea formelor legale, fără a se găsi în vreunul de cazurile de incompatibilitate prev. De pct. 19-21 C.J.M. și având jurământul depus după formula prev. de art. 22 C.J.M.

S-au întrunit în ședință publică, cu scop de a judeca pe:

1. Acuzatul ALEXI OCTAVIAN, născut la 2 martie 1924, în comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud, necondamnat;
2. Acuzatul DALE REMUS, născut la 1 mai 1926, în comuna Rodna, județul Năsăud, student, domiciliat în Năsăud, str. Andrei Mureșanu, nr. 2, condamnat a mai fost la una lună închisoare corecțională pentru delictul de instigare publică în anul 1946;

¹ *Arhiva Someșană*, Năsăud – Cluj-Napoca, Serie nouă, 2001 (ianuarie-martie), Nr. 1 (29), pp. 34-51.

DOCUMENTE

3. Acuzatul ȘOTEL RADU, născut la 23 septembrie 1926 în comuna Rodna Veche, județul Năsăud, student, domiciliat în Năsăud, str. Republicii, nr. 4, necondamnat;

4. Acuzatul FLOROAIE VASILE, născut la 10 februarie 1924 în orașul Năsăud, elev liceu, domiciliat în Năsăud, str. Vasile Nașcu, nr. 17, necondamnat;

5. Acuzatul ROIBAN OVIDIU, născut la 6 octombrie 1928 în comuna Vânjureț, județul Mehedinți, necondamnat;

6. Acuzatul PANTEA GRIGORE de 27 ani, profesor din Reghin-Mureș, str. Anton Pann, nr. 22, condamnat a mai fost la 7 ani închisoare corecțională pentru activitatea subversivă legionară prin sentința 35 din 21 ianuarie 1949;

7. Acuzatul POP FLORIAN, de 22 ani, elev, din comuna Hodac, județul Mureș;

8. Acuzata NISTOR VICTORIA, născută la 18 mai 1928 în comuna Goreni, județul Mureș, elevă, domiciliată în Reghin, jud. Mureș, necondamnată, *toți cei de mai sus pentru:*

- *Crima de uneltire contra ordinii sociale p. p. de art. 209 pct. III C. P.*

9. LĂPUȘAN IACOB, născut la 25 noiembrie 1926 în comuna Braniștea, județul Someș, elev, domiciliat în comuna Braniștea, județul Someș, necondamnat;

10. CRĂCIUN VLADIMIR, născut la 23 noiembrie 1928 în comuna Vadul Rascu, județul Soroca, elev, domiciliat în Năsăud, str. Poștei, nr. 6, necondamnat;

11. PANTEA AUREL, născut la 21 noiembrie 1928 în comuna Coșna, județul Câmpulung, elev, domiciliat în comuna Coșna, județul Câmpulung, necondamnat;

12. URSU GRIGORIE, născut la 6 ianuarie 1928 în comuna Salva, județul Năsăud, elev, domiciliat în comuna Salva, județul Năsăud, necondamnat;

13. PUICA DUMITRU, născut la 24 februarie 1922 în comuna Dumbrăvița, județul Someș, student, domiciliat în comuna Dumbrăvița, județul Someș, necondamnat;

14. ȘTIOPU ION, născut la 8 martie 1928 în comuna Valea Mare, județul Năsăud, elev, str. Republicii, nr. 10, necondamnat;

15. BULEA CAIUS, născut la 8 decembrie 1927 în comuna Zagra, județul Năsăud, student, domiciliat în comuna Beclean, județul Someș, necondamnat;

16. TRIFOI NICOLAE, născut la 27 decembrie 1921 în comuna Rebrîșoara, județul Năsăud, contabil, domiciliat în comuna Rebrîșoara, județul Năsăud, condamnat a mai fost la 4 ani închisoare corecțională pentru activitate legionară în anul 1942;

17. VODĂ CORNEL, născut la 22 octombrie 1922 în comuna Hodoș, județul Severin, elev Școala Silvică, domiciliat în comuna Hodoș, județul Severin, necondamnat;

18. URÂTE TRAIAN, născut la 6 iulie 1922 în orașul Năsăud, tâmplar, domiciliat în Năsăud, str. George Coșbuc, nr. 9, necondamnat;

19. FETINCA GHEORGHE, născut la 10 noiembrie 1923 în comuna Salva, ju-

DOCUMENTE

dețul Năsăud, elev Școala Brigadieri, domiciliat în comuna Salva, județul Năsăud, necondamnat;

20. PERȚA SOFRONIE, născut la 15 octombrie 1923 în comuna Suciul de Jos, județul Someș, elev Școala Brigadieri, domiciliat în comuna Suciul de Jos, județul Someș, necondamnat;

21. POP LUCIAN, născut la 20 ianuarie 1929 în comuna Hodac, județul Mureș, elev, domiciliat în comuna Hodac, județul Mureș, necondamnat;

22. PINTICAN NICOLAE, născut la 1 decembrie 1928 în comuna Frunzeni, județul Mureș, elev, domiciliat în comuna Frunzeni, județul Mureș, necondamnat;

23. NATEA NICOLAE, născut la 11 noiembrie 1929 în comuna Toplița, județul Mureș, elev, domiciliat în comuna Toplița, județul Mureș, necondamnat;

24. SUCIU MIHAI, născut la 3 ianuarie 1931 în comuna Idicelul de Pădure, județul Mureș, elev, domiciliat în comuna Idicelul de Pădure, județul Mureș, necondamnat;

25. MANTA GHEORGHE, de 19 ani, elev, din Reghin, județul Mureș, str. Martirii Evrei, nr. 3, *toți cei mai de sus pentru:*

- *delictul de uneltire contra ordinii sociale, prev. și pen. de art. 209, pct. II, lit. a, s, b, f C. P.*

și 26. Acuzatul POP ION, născut la 21 iulie 1923 în comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud, student, domiciliat în comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud, necondamnat, *pentru:*

- *crima de uneltire contra ordinii sociale prev. de art. 209, pct. III C. P.*

Ședința publică fiind deschisă, Președintele a ordonat introducerea acuzațiilor și a inculpațiilor, care s-au prezentat în instanță asistați fiind de apărătorii lor, numiți din oficiu, după cum urmează:

- Alexi Octavian, Dale Remus, Șotel Radu, Floroiaie Vasile, Roiban Ovidiu, Nistor Victoria, Pop Ion – de avocat Morar Alexandru;

- Lăpușan Iacob, Crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Grigorie, Puica Dumitru – de avocat Demian Aurel;

- Știopu Ion, Bulea Caius, Trifoi Nicolae, Vodă Cornel – de avocat Terente Vasile;

- Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Perța Sofronie, Pop Lucian - de avocat Vornicel Cecilia;

- Pintecan Nicolae, Natea Nicolae, Suciul Mihai – de avocat Morodan Ion.

Inculpații Pantea Grigore, Pop Florian și Manta Gheorghe nu s-au prezentat în instanță, fiind lipsă – pentru care au fost îndeplinite formalitățile de judecarea lor în contumacie și lipsă.

Președintele conformându-se art. 265 C. J. M. a stabilit identificarea acuzațiilor și inculpațiilor prezenți.

Grefierul a făcut apoi apelul martorilor propuși în cauză și cu această ocazie

DOCUMENTE

s-a constatat că sunt prezenți ambii martori propuși de acuzare și anume: Borcoman Eronim și Zare Eugen. Apărarea nu a propus martori.

După aceasta s-a dat citire de către grefier a actului de acuzare și a pieselor din dosar, iar Președintele a încunoștințat pe acuzați și inculpați despre faptele ce li se impută și a procedat la luarea interogatoriilor lor separat cu respectarea dispozițiilor art. 269, 270 C. J. M., arătându-le dovezile și cerându-le să spună tot ceea ce este util apărării lor, interogatorii care s-au anexat la dosarul cauzei.

S-a procedat apoi la audierea martorilor, care au fost introduși și audiați pe rând și separat cu respectarea formalităților prev. De art. 269 C. J. M., după ce au depus mai întâi jurământul prescris de art. 179 C. J. M. Depozițiile martorilor luate cu paza formelor legale s-au anexat la dosarul cauzei.

S-a dat apoi cuvântul Procurorului Militar, care în rechizitoriul său verbal a susținut condamnarea acuzaților și inculpaților, potrivit actului de trimitere în judecată.

Acuzații și inculpații, prin apărătorii lor numiți din oficiu, având cuvântul, au susținut a se schimba calificarea de crimă de uneltire contra ordinii sociale prev. de art. 209 pct. III, C. P., imputată acuzaților: Dale Remus, Șotel Radu, Floroai Vasile, Roiban Ovidiu, Nistor Victoria și Pop Ion, în delictul de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. art. 209, pct. III, lit. A, b, f, g, C. P. și a se acorda circumstanțe atenuate tuturor inculpaților și a se grada pedeapsa în raport cu gravitatea faptelor ce li se pun în sarcină.

Procurorul Militar având cuvântul cu privire la schimbarea de calificare susținută de apărare, a declarat că se opune, menținându-și concluziile de condamnare pentru cei mai de sus cu aplicațiunea art. 209, pct. III C. P.

Apărarea având cuvântul, arată că faptele imputate acuzaților de mai sus se încadrează perfect în dispozițiunile art. 209, pct. III, lit. A, b, f C. P., solicitând a li se aplica o pedeapsă în baza acestui text de lege prin schimbare de clarificare.

Președintele a întrebat apoi pe inculpați dacă mai au ceva de spus pentru apărarea lor, și după răspunsul lor, a declarat dezbaterile închise, și

Având în vedere că pentru studiul actelor de la dosar necesită un timp mai îndelungat, în baza art. 295 C. J. M. amână pronunțarea sentinței pentru ziua de 16 aprilie 1949, după care a ordonat retragerea inculpaților din sala de ședință.

Data și citită în ședința publică, astăzi 15 aprilie 1949.

Ședința publică din ziua de 16 aprilie 1949

Astăzi, anul 1949, luna aprilie, ziua 16, Tribunalul Militar Cluj în aceeași compunere ca în ziua precedentă, fără a fi de față Procurorul Militar și Grefierul, s-a întrunit în Camera de Consiliu, pentru a delibera în secret asupra culpabilității și aplicațiunii pedepsei, miar Președintele conformându-se dispozițiilor art. 295 C. J. M. a luat opiniunea judecătorilor începând cu cel mai nou în grad, după care:

DOCUMENTE

TRIBUNALUL

Deliberând în conformitate cu art. 191-295 C. J. M.

Asupra acțiunii penale nr. 481 din 9 aprilie 19149, în contra:

a) acuzaților: Alexi Octavian, Dale Remus, Șotel Radu, Floroai Vasile, Roiban Ovidiu, Pantea Grigore, Pop Florian, Nistor Victoria și Pop Ion pentru crima de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art. 209, pct. III C. P. și

b) inculpaților: Lăpușan Iacob, Crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Grigorie, Puica Dumitru, Știopu Ion, Bulea Caius, Trifoi Nicolae, Vodă Cornel, Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Perța Sofronie, Pop Lucian, Pintican Nicolae, Natea Nicolae și Suciu Mihai, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art.

Având în vedere concluziunile orale ale Procurorului Militar, precum și susținerile inculpaților și acuzaților făcute personal, cât și prin apărătorii lor în fața instanței, în ședință publică,

Având în vedere că din instrucția orală urmată în cauză în ședință publică, cât și din actele de la dosar, care au fost puse în discuția părților în ședința publică se constată următoarele:

ÎN FAPT:

După al doilea război mondial, imperialismul apusean a căutat să-și dirijeze expansiunea lui către țările din Estul Europei cu intențiunea de a le subjugă, din punct de vedere economic, politic, militar, etc. Astfel, după cum s-a putut desprinde din esența proceselor judecate până în prezent, atât la Tribunalul Militar București în care au fost implicați ca autori principali conducătorii mișcării legionare în frunte cu Nicolae Pătrașcu, Chioreanu și alții, cât și la acest Tribunal Militar, unde au fost judecați inițiatorii și conducătorii organizațiilor subversive politice, de tip fascist, paramilitar create în regiunea Ardealului, s-a constatat că elementele burghezo-moșierești lucrau mână în mână cu elementele legionare, formate la școala hitlerismului fascist, cu scopul de a ne subjugă trusturilor monopoliste anglo-americane.

În cadrul acestor organizațiuni subversive, care subminau și unelteau împotriva ordinii sociale, democrate existente în țară, s-au format o serie de asociațiuni și organizațiuni de tip fascist paramilitar, printre care și organizațiunea și asociațiunile în care sunt implicați acuzații și inculpații din acest proces, care aveau ca scop de a face propagandă prin constituire de asociațiuni secrete, în scopul de a răsturna în mod violent ordinea socială existentă în Stat. Astfel au fost formate organizațiunile secrete legionare la Liceul „George Coșbuc”, Școala de Brigadieri Silvici, ambele din Năsăud, precum și la Liceul „Petru Maior” din Reghin-Mureș, în modul următor:

În anul 1945, acuzatul Alexi Octavian, împrietenindu-se cu Ilieșu Vasile a dis-

DOCUMENTE

cutat cu acesta posibilitatea extinderii mișcării legionare în Ardeal, precum și cu numitul Bucșan Boris și cu această ocazie s-au încadrat în mișcarea legionară organizată de studenții din Cluj. În luna martie 1946 a participat cu cei de mai sus la o ședință legionară, și cu acea ocazie au citit din cărticica șefului de cuib, au strâns cotizații. Au mai primit de la mișcarea legionară și alte cărți legionare, ca: „Pentru legionari” de Z. Codreanu și „Cranii de lemn” de Moța, pentru a le citi, ședințele s-au ținut pe malul Someșului.

În toamna anului 1946, acuzatul Alexi Octavian, mergând la Cluj, se întâlnește aici cu Vlad Manole, care era șeful grupului studențesc din Cluj și discută cu acesta problema ajutorării legionarilor din închisori. În luna noiembrie 1946 Alexi Octavian se întâlnește cu Gavrilă Ion, care era și șeful organizațiilor „Frăților de Cruce” pe Ardeal și acesta îi dă misiunea de a organiza o asociațiune subversivă legionară în orașul Năsăud, sub denumirea de „Frățiile de Cruce”. În baza acestor directive de la Gavrilă Ion, Alexi Octavian pleacă la Năsăud, unde se întâlnește cu Pop Ion, pe care-l cunoștea mai înainte și acestuia îi vorbește deschis că este însărcinat de Gavrilă Ion, pentru a forma la Năsăud o asociațiune sub denumirea de „Frățiile de Cruce”. Pop Ion acceptă propunerea lui Alexi și-i promite că și el va face parte dintr-o asemenea asociațiune, împreună cu alți elevi de la Liceul „George Coșbuc” din Năsăud.

În acest scop, inculpatul Pop Ion a mers la inculpatul Șotel Radu, pe care l-a prezentat lui Alexi Octavian, discutând împreună despre formarea organizației „Frățiile de Cruce”. Cu această ocazie, inculpatul Șotel Radu a luat legătura cu inculpații Știopu Ion, Ursu Grigore, Androne Traian și Lăpușan Iacob, aceștia fiind desemnați de inculpatul Pop Ion și care a cerut a se întruni la dânsul acasă, pentru a discuta problema formării organizației „Frățiile de Cruce”.

Mai târziu Șotel Radu și Pop Ion stau de vorbă cu inculpații Dale Remus și Floroai Vasile, stabilind cu aceștia o întâlnire pentru formarea unui cuib de legionari.

Prima adunare a avut loc în toamna anului 1946, la locul denumit „La Cruce”, lângă orașul Năsăud, la podul de pe linia ferată, la care au luat parte: Alexi Octavian, Șotel Radu, Pop Ion, Floroai Vasile, Lăpușan Iacob și Dale Remus. Aici s-a discutat modul de înființare al organizației, ședința fiind deschisă după ritualul legionar, începând cu rugăciunea „Tatăl nostru”, continuându-se după formalitățile prescrise în „Cărticica șefului de cuib”. Aici a fost ales șef de organizație numitul Floroai Vasile. S-a citi apoi din „Cărticica șefului de cuib” și „Cranii de lemn” de Moța.

După această ședință, Alexi Octavian a plecat la Cluj, urmărind totuși îndeaproape activitatea organizației „Frățiile de Cruce” nou formată la Năsăud.

După plecarea lui Alexi Octavian, ședințele au început a se ține regulat la Șotel Radu acasă, după același rit legionar. Inculpații Șotel Radu, Dale Remus și Pop Ion, cunoscând pe numiții Lăpușan Iacob, Crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Gri-

DOCUMENTE

gorie, Puica Dumitru, Știopu Ion și Bulea Caius, au reușit a-i atrage și pe aceștia în organizația formată de Alexi Octavian și cu toții țineau ședințe legionare, tot la inculpatul Șotel Radu, unde se citea din cărți legionare și se comentau subiecte antidemocratice, precum și chestiunea cotizațiilor, precizându-se că aceste cotizații sunt benevole. Tot cu ocazia ședințelor ce se țineau de inculpați, se cântau cântece cu melodii germane, fiind scrise de Dale Remus. Toți acești inculpați făceau parte din elevii Liceului „George Coșbuc” din Năsăud. Dale Remus și Șotel Radu, aflând că la Școala de Brigadieri Silvici din Năsăud s-ar afla elemente care puteau fi recrutate în organizație, s-au înțeles a lua legătura cu aceștia, în care scop inculpatul Dale Remus a mers la sus-zisa școală și aici întâlnește pe inculpatul Roiban Ovidiu, elev la acea școală, cu care discută formarea, și aici, a unei organizații legionare. Prin intermediul lui Roiban Ovidiu și la insistențele lui Dale Remus sunt recrutați următorii: Roiban Ovidiu, care a fost numit șef, urmat fiind de Vodă Cornel, Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Perța Sofronie și Trifoi Nicolae (?). Aceștia toți au acceptat a face parte din organizație și în acest scop au avut loc o serie de întruniri-ședințe legionare, care se țineau în locuința lui Roiban Ovidiu. Prima ședință care s-a ținut în locuința lui Roiban, a fost prezidată de inculpatul Dale Remus, ședință care s-a deschis cu rugăciunea și apelul morților, terminându-se cu cântece legionare. În total, la Roiban s-au ținut 6 ședințe, iar la a doua ședință el a depus jurământul legionar. Ultima ședință s-a ținut la inculpatul Radu Șotel, la care au participat Dale Remus, Alexi Octavian și Vodă Cornel.

Scopul acestor asociațiuni subversive era de a uneli împotriva ordinii sociale existente în Stat, prin mijloace violente.

În plus, inculpații Dale Remus și Șotel Radu, pătrunși fiind de rasismul german, au pus la cale aruncarea în aer a sinagogei evreiești din Năsăud, însă s-au dezis de la acest plan, fiindcă nu aveau materialul necesar pentru împlinirea scopului lor urmărit.

De asemenea, acești doi inculpați au mai adresat scrisori și amenințare organizațiilor de partid din județul Năsăud și Someș. În cadrul general al rețelei de organizatori de tip fascist, cu caracter politic paramilitar, a luat naștere și la Liceul „Petru Maior” din Reghin-Mureș o asociațiune subversivă, denumită „Spre Culmi” pentru a putea fi camuflată în asociație turistică, în felul următor:

La începutul lunii octombrie 1947, inculpatul Pop Florian, elev în clasa a VIII-a de la Liceul „Petru Maior”, voind să organizeze o asociație de tip, a intrat în legătură cu inculpata Nistor Viorica, elevă la același liceu, căreia i-a destăinuit planurile sale. Inculpata Nistor Viorica având legături sentimentale cu inculpatul Pantea Grigore care în acel timp funcționa ca profesor la liceul amintit, căruia i-a spus ce anume intenționa Pop Florian. Astfel, Nistor Viorica mijlocește prima întâlnire între Pop Florian și Pantea Grigore. De menționat că inculpatul Pantea Grigore este cunoscut și înfocat legionar, acesta fiind judecat și condamnat prin Sentința nr. 35 din 21 ianuarie 1949 a acestui Tribunal Militar la 7 ani închisoare co-

DOCUMENTE

recțională, pentru activitatea legionară.

Întâlnirea a avut loc la locuința lui Nistor Victoria. Aici inculpații de mai sus au pus bazele acestei asociații care avea ca scop pregătirea sarcinilor și formarea de a putea unelti prin mijloace violente împotriva orânduirii sociale în țara noastră. Tot cu această ocazie, inculpații stabilesc o nouă întâlnire, în locuința lui Nistor Victoria, în care scop inculpatul Pop Florian a luat legătură cu inculpații Pop Lucian, Pintican Nicolae, Natea Nicolae, Suciu Mihai și Manta Gheorghe cărora le vorbește a se întâlni la Nistor Victoria pentru formarea acțiunii subversive. De menționat că Pop Florian le vorbește acestora din timp a forma o organizație legionară – pe la începutul lui noiembrie 1947 toți inculpații de mai sus, în număr de 8, s-au adunat la Nistor Victoria, și aici se pune în discuție principiile de acord asupra asociației, avându-se la bază principiul de a adera (afilia) la un partid politic. Cu această ocazie inculpatul Suciu Nicolae a susținut afilierea la P. N. Ț. Maniu. Atunci inculpatul Pantea Grigore, vechi legionar, a susținut că o mișcare cu caracter național-fascist nu poate avea un suport mai bun ca partidul legionar. Pantea a continuat a le vorbi apoi despre mișcarea legionară în general și țelurile ei și a căutat să-i convingă de a se afilia mișcării legionare. Am mai arătat că scopul mișcării legionare este formarea de cadre cu un înalt nivel politic legionar, iar într-un eventual război, să ducă o mișcare de rezistență împotriva ordinelor date de activitățile competente în cadrul Statului de Democrație Populară.

În continuarea ședinței, Pop Florian a fost ales, prin vot, șef al asociației, iar Nistor Victoria a dat denumirea acestei asociațiuni „Spre Culmi”, pentru a putea fi camuflată în asociație turistică, la o eventuală descoperire a ei de către organele de securitate. Toți inculpații au acceptat a face parte din Acea Asociație și a unelti în contra ordinii sociale existente în Stat.

Inculpatul Pop Florian a mai avut câteva întâlniri cu Pantea Grigore, discutând tot în cadrul asociației.

Restul inculpaților nu s-au mai întrunit, întrucât Directorul liceului bănuind că inculpații duc o activitate nedemnă rolului lor de elevi, pe rând a atras intențiunea inculpaților de a-și vedea de treburile școlare și a merge pe drumul trasa de regimul democratic instaurat în țara noastră, fapt ce i-a determinat a nu se mai întruni, pentru că vor fi descoperiți și arestați.

Starea de fapt, expusă mai sus, este dovedită cu recunoașterea inculpaților, atât la primele cercetări, cât și în instanță, în ședință publică, care se coroborează cu procesul verbal dresat de organele anchetatoare, aflat la dosar, precum și cu dispozițiunile martorilor audiați în instanță, care arată că aveau cunoștință din zvon public că inculpații se întâlneau seara, mult sau mai puțin, în secret.

ÎN DREPT

Considerând că în drept, fapta acuzatului Alexi octavian de a fi inițiat, organizat și participat într-o organizațiune de tip fascist, politică și paramilitară, în-

DOCUMENTE

trunește întru totul elementele constitutive ale crimei de uneltire contra ordinii sociale, prev. și pen. de articolul 209.3 C. P. deoarece:

- După cum s-a stabilit și arătat în starea de fapt, acuzatul de mai sus făcea parte dintr-o asociațiune de tip fascist, cu sediul în Cluj, politică și paramilitară, precum și de a fi inițiat și organizat asociațiunile secrete denumite „Frățiile de Cruce” din orașul Năsăud, știind fiind că asemenea organizațiuni sunt politice, cu caracter legionar și, deci, fasciste, care aveau de scop răsturnarea prin violență a ordinii sociale existente în Stat;

- Intențiunea culpabilă se desprinde din faptul că acuzatul, conștient fiind, a acceptat a face parte dintr-o organizațiune secretă de tip fascist și paramilitar, ca apoi să organizeze alte asociațiuni secrete, pentru a aduce tineretul școlar în spiritul fascismului hitlerist/legionar, ca apoi să uneltească prin mijloace violente pentru răsturnarea ordinii sociale democratice, existente în Statul Român, știind că prin această activitate a sa înfrânge dispozițiuni legii penale. Cu toate acestea, acuzatul, în mod voit, a acceptat rezultatul final al activității lui ilicite.

Având în vedere că inculpatul de mai sus, la data când a apucat a face parte din această organizațiune subversivă, se afla la o vârstă încă fragedă și, în acel timp nu a putut primi o educație democratică pentru a-și da seama de gravitatea faptelor sale;

Că acuzatul nu a mai fost condamnat până în prezent, tribunalul apreciază că în favoarea lui militează circumstanțe atenuante.

Având în vedere că faptele stabilite în sarcina inculpaților Șotel Radu, Dale Remus, Floroai Vasile, Pop Ion, Lăpușan Iacob, Crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Grigorie, Puica Dumitru, Bulea Caius, Roiban Ovidiu, Vodă Cornel, Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Perța Sofronie, Trifoi Nicolae, Pop Florian, Nistor Victoria, Pop Lucian, Pintecan Nicolae, Natea Nicolae, Suciu Mihai și Manta Gheorghe de a se fi constituit în asociațiuni secrete, recte asociațiuni de tip legionar, denumite „Frății de Cruce”, după cum s-a arătat în starea de fapt și de a fi făcut propagandă pentru răsturnarea prin violență a ordinii sociale existente în Stat, precum și de a se fi afiliat acestor asociațiuni secrete, devenind membri, întrunește în totul elementele constitutive ale delictului de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art. 209, pct. III, lit. a, b, f C. P., deoarece după cum s-a arătat în starea de fapt, rezultă că:

- Inculpații de mai sus au format și organizat cele trei asociațiuni secrete, de la Liceul „George Coșbuc”, Școala de Brigadieri Silvici din Năsăud și Liceul „Petru Maior” din Reghin-Mureș, sub denumirea de „Frățiile de Cruce”, la care au participat ținând ședințe după ritualul legionar și cu această ocazie unelteau împotriva ordinii sociale existente în Stat, pentru răsturnarea prin violență a regimului de democrație populară.

- Aceste asociațiuni erau secrete, întrucât inculpații activau în mod conspirativ, știind că nu sunt permise de legile existente în Statul Român.

- Intențiunea delictuoasă rezidă în însăși materializarea faptelor comise, ei

DOCUMENTE

știind că nu puteau face propagandă în contra regimului democrat, totuși în mod voit și conștient au acceptat rezultatul activității lor ilicite, înfrângând prin aceasta dispozițiunile legii penale.

Că așa fiind, Tribunalul urmează a reține în sarcina inculpaților de mai sus delictul de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P. prin schimbare de calificare conf. art. 292 C. J. M. în ceea ce privește pe inculpații Șotel Radu, Dale Remus, Floroaie Vasile, Pop Ion, Pop Florian și Nistor Victoria, din crima de uneltire contra ordinii sociale p. p. de art. 209, pct. III C. P. deoarece este stabilit că organizațiunile înfăptuite de aceștia aveau caracterul unor asociațiuni secrete, cu scop educativ al tineretului în spiritul legionar și numai după ce aceștia treceau prin așa-zisa școală legionară, erau încadrați în organizațiuni cu adevărat de tip fascist, politice și paramilitare. Această activitate a lor încadrându-se deci perfect în dispozițiunile art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P. această schimbare de calificare fiind pusă mai întâi în discuția părților în ședință publică.

Considerând că în ceea ce privește pe inculpații Lăpușan Iacob, Vodă Cornel, crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Grigorie, Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Știopu Ion, Nistor Victoria, Puica Dumitru, Bulea Caius, Perța Sofronie, Pop Lucian, Pintican Nicolae, Natea Nicolae și Suciu Mihai, aceștia având o mai mică activitate în activitatea lor, că până în prezent nu au mai suferit nici o pedeapsă privativă de libertate, și că având o vârstă destul de tânără, Tribunalul apreciază că în favoarea lor sunt circumstanțe atenuante.

Având în vedere că în ceea ce privește pe acuzatul Pantea Grigore, acesta fiind judecat și condamnat prin sentința nr. 35 din 21 ianuarie 1949, pentru activitatea sa legionară, în care se incumbă și activitatea sa avută și arătată în acest proces, în baza art. 5 pr. penală, Tribunalul constată că există autoritate de lucru judecată, urmând a se anula urmărirea pornită în contra sa în acest proces.

Pentru aceste motive, Tribunalul în unire în parte cu concluziunile Procurorului Militar, cu unanimitate de voturi declară culpabili pe acuzatul Alexi Octavian pentru crima de uneltire contra ordinii sociale ped. de art. 209, al. III C. P. că în favoarea lui sunt și circumstanțe atenuante conf. art. 157 C. P., precum și pe inculpații Șotel Radu, Dale Remus, Floroaie Vasile, Pop Ion, Lăpușan Iacob, crăciun Vladimir, Pantea aurel, Ursu Grigorie, Puica Dumitru, Știopu Ion, Bulea Caius, Roiban Ovidiu, Vodă Cornel, UrâteTraian, Fetinca Gheorghe, Perța Sofronie, Trifoi Nicolae, Pop Florian, Nistor Victoria, Pop Lucian, Pintecan Nicolae, Natea Nicolae, Suciu Mihai și Manta Gheorghe, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P. prin schimbare de calificare din crimă de uneltire contra ordinii sociale prev. și pen. de art. 209, pct. III C. P., în ceea ce privește pe numiții Dale Remus, Șotel Radu, Floroaie Vasile, Pop Ion, Roiban Ovidiu, Pop Florian și Nistor Victoria și că în favoarea inculpaților Lăpușan Iacob, Vodă Cornel, Crăciun Vladimir, Pantea Aurel, Ursu Grigorie, Urâte Traian, Fetinca Gheorghe, Știopu Ion, Nistor Victoria, Puica Dumitru, Bulea Caius, Perța Sofronie,

DOCUMENTE

Pop Lucian, Pintican Nicolae, Natea Nicolae și Suciu Mihai, sunt circumstanțe atenuante conform art. 157, 158 C. P.

În consecință,

TRIBUNALUL,

Cu unanimitate de voturi, în numele legii;

HOTĂRĂȘTE:

Condamnă – cu acordare de circumstanțe atenuante – pe acuzatul Alexi Octavian din comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud, la 8 ani temniță grea și 5 ani degradare civică pentru crima de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. III C. P. combinat cu art. 157 C. P. În baza art. 304 C. J. M. va plăti 5.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă, fără acordare de circumstanțe atenuante, pe inculpații Dale Remus din Năsăud, str. Andrei Mureșanu, nr. 2 și Șotel Radu din Năsăud, str. Republicii, nr. 4, la câte 7 ani închisoare corecțională, câte 15.000 lei amendă corecțională și câte 4 ani interdicție corecțională, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., prin schimbare de calificare conf. art. 292 C. J. M. din crimă de uneltire contra ordinii sociale, p. p. de art. 209, pct. III C. P. În baza art. 304 C. J. M. îi obligă să plătească Statului câte 4.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă în lipsă pe inculpatul Pop Florian din comuna Hodac, județul Mureș, la 7 ani închisoare corecțională și 5 ani interdicție corecțională pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., combinat cu art. 338 C. J. M. prin schimbare de calificare conf. art. 292 C. J. M. din crimă de uneltire contra ordinii sociale, p. p. de art. 209, pct. III C. P. În baza art. 304 C. J. M. îi obligă să plătească statului 4.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă, fără acordare de circumstanțe atenuante, pe inculpatul Manta Gheorghe din comuna Reghin-Mureș la 7 ani închisoare corecțională, 15.000 lei amendă corecțională și 4 ani interdicție corecțională în lipsă, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., 338 C. J. M. În baza art. 304 C. J. M. va plăti 4.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă, fără acordare de circumstanțe atenuante, pe inculpatul Trifoi Nicolae din comuna Rebrîșoara, județul Năsăud, la 7 ani închisoare corecțională, 15.000 lei amendă corecțională și 4 ani interdicție corecțională în lipsă, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., 338 C. J. M. În baza art. 304 C. J. M. va plăti 4.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă, fără acordare de circumstanțe atenuante, pe inculpații Floroaie Vasile din Năsăud, str. Vasile Nașcu, nr. 17, Roiban Ovidiu din comuna Vânjuleț, județul Mehedinți și Pop Ion din comuna Sângeorz-Băi, județul Năsăud, la câte 3 ani închisoare corecțională, 2.000 lei amendă corecțională și 3 ani interdicție corecțională, pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., prin schimbare de calificare conf. art. 292 C. J. M. din crimă de uneltire

DOCUMENTE

contra ordinii sociale, p. p. de art. 209, pct. III C. P. În baza art. 304 C. J. M. îi obligă să plătească Statului câte 2.000 lei cheltuieli de judecată.

Condamnă, cu acordare de circumstanțe atenuante, pe:

- inculpații Lăpușan Iacob din comuna Braniștea, județul Someș, Vodă Corneliu din comuna Hodoș, județul Severin la câte 2 ani și 6 luni închisoare corecțională și câte 1.000 lei amendă corecțională;

- Crăciun Vladimir din orașul Năsăud, str. Poștei, nr. 6, Pantea Aurel din comuna Coșna, județul Câmpulung, Ursu Grigorie din comuna Salva, județul Năsăud, Urâte Traian din Năsăud, str. George Coșbuc, nr. 89, Fetinca Gheorghe din comuna Salva, județul Năsăud, Știopu Ion din Năsăud, str. Republicii, nr. 19 și Nistor Victoria din Reghin-Mureș, str. Poștașilor, nr. 5, la câte 2 ani închisoare corecțională, 1.000 lei amendă corecțională, toți pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., prin schimbare conf. art. 157, 158 C. P. cu schimbare de calificare în ceea ce privește pe Nistor Victoria, din crimă de uneltire contra ordinii sociale, p. p. de art. 209, pct. III C. P. conf. art. 292 C. J. M.

- Puica Dumitru din comuna Dumbrăvița, județul Someș, Bulea Caius din comuna Beclean, județul Someș, Perța Sofronie din comuna Suciul de Jos, județul Someș, Pop Lucian din comuna Hodac, județul Mureș, Pintican Nicolae din comuna Frunzeni, județul Mureș, Natea Nicolae din comuna Toplița, județul Mureș și Suciul Mihai din comuna Idicelul de Pădure, județul Mureș la câte 1 an și 6 luni închisoare corecțională, 1.000 lei amendă corecțională, toți pentru delictul de uneltire contra ordinii sociale, făcând aplicațiunea art. 209, pct. II, lit. a, b, f C. P., prin schimbare de calificare conf. Art. 157, 158 C. P. În baza art. 304 C. J. M. îi obligă să plătească Statului câte 1.000 lei cheltuieli de judecată.

În baza art. 5 pr. penală anulează urmărirea pornită contra acuzatului Pantea Grigore din Reghin-Mureș pentru crima de uneltire contra ordinii sociale p. p. de art. 209, pct. III C. P. fiind autoritate de lucru-judecat, conf. sentinței nr. 25 din 21 ianuarie 1949 a Tribunalului Militar Cluj.

Conform art. 463 C. J. M. se comută întreaga detențiune preventivă tuturor condamnaților.

Interdicția corecțională pentru inculpații de mai sus constă în suspendarea exercițiilor drepturilor prev. de art. 58, pct. 284 C. P., 39 C. P.

Tribunalul reintrând în ședință publică a dat citire dispozitivului de mai sus.

Data și citită în ședință publică, astăzi 16 aprilie 1949 la Cluj.

Președinte:

Colonel Magistrat, s. s. indescifrabil

Căpitan magistrat: s. s. indescifrabil

Judecători: Căpitan, s. s. indescifrabil;

Căpitan, s. s. indescifrabil;

Căpitan, s. s. indescifrabil.

Grefier: Plutonier Major: s. s. indescifrabil.

DOCUMENTE

PROCES VERBAL

Astăzi, anul 1949, luna aprilie, ziua 16, sentința de față s-a citit condamnaților în prezența d-lui Procuror Militar, care i-a încunoștințat că au dreptul a face recurs la Curtea Militară de Casare și Justiție în termen de două zile libere.

Această citire s-a făcut în prezența gardei sub arme.

Procuror Militar:

Căpitan Magistrat: s. s. indescifrabil

Grefier:

Plutonier Major: s. s. indescifrabil.

Adăugăm și numele a 15 năsăudeni condamnați în 1949:

Lotul Bistrița-Năsăud

1. Mureșan Gheorghe.....condamnat 12 ani/1543, 22.IX.1949
2. Madgearu Constantin.....15 ani în lipsă
3. Jurcău Alexandru.....10 ani
4. Muscariu Ioan.....10 ani
5. Coșbuc Anton.....7 ani
6. Hudrea Sever.....7 ani
7. Ludoșan Gheorghe.....7 ani
8. Găină Alexandru.....7 ani
9. Epurean Emil.....7 ani
10. Sângeorzan Dumitru.....condamnat în lipsă 15 ani,
rejudecăt 7 ani/1082, 21.VII.1950
11. Costea Mihai.....5 ani
12. Madgearu Sonia Margareta.....3 ani
13. Jeican Miron.....4 ani
14. Marcu Liviu.....3 ani
15. Grecu Gheorghe.....2 ani

PISANII SÂNGEORZENE

- Repertoriu bibliografic 2019 -

1.	ABRUDAN, MIRCEA-GHEORGHE, <i>Recenzie</i> , nr. 10(86), pp. 41-43.
2.	<i>Activitatea Partidului Național-Țărănesc din județul Năsăud</i> , nr. 4(80), pp. 21-24.
3.	<i>Adresele sinodului din Valea Rodnei, districtul Năsăud, ținută în 3 octombrie 1870</i> , nr. 5(81), pp. 11-12.
4.	<i>Adunarea generală a Fondurilor Grănicerești Năsăudene</i> , nr. 10(86), pp. 15-16.
5.	<i>Adunările populare de la noi</i> , nr. 7(83), pp. 22-23.
6.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Tracicae este</i> , nr. 1(77), pp. 11-18.
7.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz – iunie 1870</i> , nr. 2(78), pp. 20-22.
8.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 2(78), pp. 42-51.
9.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Încă o injurie pentru români</i> , nr. 3(79), pp. 7-10.
10.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 3(79), pp. 58-62.
11.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Suveniri de la Adunarea Generală a Asociațiunii Transilvane Române (ASTRA)</i> , nr. 4(80), pp. 7-12.
12.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 4(80), pp. 58-61.
13.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz – Noiembrie 1870</i> , nr. 5(81), pp. 7-8.
14.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 5(81), pp. 58-62.
15.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz – Noiembrie 1870</i> , nr. 6(82), pp. 23-24.
16.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU, <i>Graz – Noiembrie 1870</i> , nr. 7(83), pp. 8-9.
17.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 7(83), pp. 49-54.
18.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 8(84), pp. 49-54.
19.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 9(85), pp. 47-48.
20.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 10(86), pp. 20-29.
21.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 11(87), pp. 22-29.
22.	ALEXI, DR. ARTEMIU PUBLIU– <i>culegător de folclor</i> , nr. 12(88), pp. 46-54.
23.	<i>Autonomia sau anatomia?</i> , nr. 10(86), pp. 37-38.
24.	AXINTE, VIORICA, <i>Omagiu unor oameni deosebiți care merită mult respect</i> , nr. 6(82), pp. 20-21.
25.	BALINT, GAVRILĂ PELE, <i>În ceasul al 12-lea recunosc</i> ;; nr. 8(84), pp. 9-11.
26.	<i>Băile de la Sân-Georgiul-românesc</i> , nr. 1(77), p. 9.
27.	<i>Băile de la Sângeorzul românesc</i> , nr. 7(83), pp. 12-13.
28.	BICHIGEAN, GAVRIL, <i>Implicarea sângeorzenilor în clădirea Bisericii-Catedrale din Năsăud</i> , nr. 1(77), pp. 25-34.
29.	BOGDAN, THEODOR A., <i>Organizarea Partidului Național Român în județul Bistrița-Năsăud</i> , nr. 5(81), pp. 36-37.
30.	BOȘCA-MĂLIN, EMIL, <i>Contribuții la istoria evreilor din Ținutul Năsăudului</i> , nr. 4(80), pp. 31-34.
31.	<i>Calea ferată năsăudeană</i> , nr. 5(81), pp. 34-35.

32.	<i>Concertul din Sângeorgiul român, nr. 6(82), p. 25.</i>
33.	<i>Conspect statistic sanitar pe 1879 din cercul Rodnei al comitatului Bistrița-Năsăud, nr. 3(79), pp. 34-36.</i>
34.	<i>Constituirea în „Sindicat” a proprietarilor de vile din stațiunea balneo-climaterică Sângeorz-Băi, Năsăud, nr. 2(78), p. 34.</i>
35.	<i>Corespondență particulară – Sant-Georgiu, 9 februarie, nr. 3(79), pp. 19-20.</i>
36.	<i>Corpul învățătoresc de la școala trivială și elementară din Sângeorgiu, nr. 5(81), p. 18.</i>
37.	<i>Corpul învățătorilor de la școala trivială și elementară din Sângeorgiu, 1876-1877, nr. 11(87), p. 9.</i>
38.	<i>COSTAN, I., Deschiderea unui nou drum de cale ferată, nr. 4(80), pp. 44-46.</i>
39.	<i>CRĂCIUN, ICU, Liviu Rebreanu către Garabet Ibrăileanu, nr. 5(81), pp. 9-10.</i>
40.	<i>CRĂCIUN, ICU, Iubirea de frate, nr. 6(82), pp. 63-64.</i>
41.	<i>CRĂCIUN, ICU, Povestea unei cărți poștale, nr. 7(83), pp. 39-40.</i>
42.	<i>CRĂCIUN, ICU, „Calendarul Ardelean” din 1943 întocmit de Constantin Hagea, Iustin Ileşiu și Corneliu Coposu, nr. 11(87), pp. 47-52.</i>
43.	<i>CRĂCIUN, ICU, Iustin Sohorca: un dascăl pentru eternitate, nr. 12(88), pp. 29-32.</i>
44.	<i>CRIȘAN, ALINA, Cele trei surori care au ales cariera militară, nr. 2(78), pp. 7-9.</i>
45.	<i>Cu carul cu boi la Băile Sângeorzul-român acum 30 de ani, nr. 4(80), pp. 16-17.</i>
46.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Ziare și reviste regionale, raionale și județene comuniste în care au publicat autori din actualul județ Bistrița-Năsăud, nr. 1(77), pp. 52-64.</i>
47.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic, nr. 2(78), pp. 35-41.</i>
48.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, „Îmbrățișarea” literaturii realist socialiste, nr. 2(78), pp. 52-64.</i>
49.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Tractul Bistriței într-un Șematism Ortodox din Ungaria și Transilvania pe anul 1914, nr. 3(79), pp. 15-18.</i>
50.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Solomon Haliță și unificarea învățământului după Marea Unire, nr. 3(79), pp. 22-23.</i>
51.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, A. C. Cuza pe meleagurile Bistriței și Năsăudului, nr. 4(80), pp. 47-54.</i>
52.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Propuneri de trimitere în lagăre de muncă forțată a unor locuitori din fostul județ Bistrița, nr. 7(83), pp. 60-64.</i>
53.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Propuneri de trimitere în lagăre de muncă forțată a unor locuitori din fostul județ Năsăud, nr. 8(84), pp. 55-64.</i>
54.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Propuneri de trimitere în lagăre de muncă forțată a unor locuitori din fostul județ Năsăud, nr. 9(85), pp. 49-64.</i>
55.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Propuneri de trimitere în lagăre de muncă forțată a unor locuitori din fostul județ Năsăud, nr. 10(86), pp. 54-64.</i>
56.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Propuneri de trimitere în lagăre de muncă forțată a unor locuitori din fostul județ Năsăud, nr. 11(87), pp. 53-64.</i>
57.	<i>DĂRĂBAN, ALEXANDRU, Cuvânt de mulțumire, nr. 12(88), p. 28.</i>
58.	<i>De pe Valea Rodnei – 1 ianuarie 1874, nr. 9(85), pp. 26-27.</i>
59.	<i>Descântec din Ardeal, nr. 3(79), pp. 63-64.</i>
60.	<i>De sub Ineu, în iunie 1873, nr. 7(83), pp. 11-12.</i>
61.	<i>Despre dărâmarea bisericii vechi din Sângeorgiu, nr. 11(87), pp. 7-8.</i>
62.	<i>Din Sângeorgiul Românesc – 14 februarie 1906, nr. 5(81), p. 19.</i>

63.	<i>Din vremuri tulburi ale revoluției</i> , nr. 6(82), pp. 61-62.
64.	DOLOGA, DORIN, <i>Atelierele meșteșugărești, prăvăliile și câțrciumile din Sângeorz-Băi în anul 1946</i> , nr. 1(77), pp. 50-51.
65.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind agricultura în localitatea Sângeorz-Băi în perioada 1919-1929</i> , nr. 2(78), pp. 31-33.
66.	DOLOGA, DORIN, <i>Situația agricolă a localității Sângeorz-Băi în perioada 1926-1927</i> , nr. 3(79), pp. 31-33.
67.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind viața locuitorilor din localitățile Sângeorz-Băi, Ilva-Mică, Leșu, Feldru, Nepos în anul 1930</i> , nr. 4(80), pp. 25-26.
68.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind agricultura în localitatea Sângeorz-Băi în perioada 1929-1934</i> , nr. 5(81), pp. 22-24.
69.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind agricultura în localitatea Sângeorz-Băi în perioada 1934-1940</i> , nr. 6(82), pp. 32-34.
70.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte la Sângeorz-Băi în perioada comunistă</i> , nr. 7(83), pp. 55-59.
71.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind cultivarea plantelor în Cercul Sângeorz în anul 1866</i> , nr. 8(84), pp. 12-15.
72.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind suprafețele terenurilor pe categorii de folosință și producția agricolă la Sângeorz-Băi în perioada 1870-1929</i> , nr. 10(86), pp. 12-14.
73.	DOLOGA, DORIN, <i>Aspecte privind suprafețele terenurilor pe categorii de folosință la Sângeorz-Băi în perioada 1929-1975</i> , nr. 9(85), pp. 18-20.
74.	DOLOGA, DORIN, <i>Asociația de pomicultură „Mărul sângeorzan”</i> , nr. 11(87), pp. 12-14.
75.	DOLOGA, DORIN, <i>Comunele Sângeorz-Băi, Feldru, Nepos, Ilva-Mică, Leșu în perioada de după Unirea din anul 1918</i> , nr. 12(88), pp. 14-18.
76.	DOMIDE, ANTON, <i>Peste o sută de ani</i> , nr. 2(78), pp. 11-13.
77.	<i>Domnul Ion I. C. Brătianu pe Valea Someșului</i> , nr. 5(81), pp. 38-39.
78.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 5(81), pp. 26-28.
79.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 6(82), pp. 29-31.
80.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 7(83), pp. 15-19.
81.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 8(84), pp. 21-25.
82.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 9(85), pp. 16-17.
83.	<i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 11(870), pp. 30-34.
84.	<i>Escritura de concurs</i> , nr. 7(83), p. 20.
85.	<i>Fișe matricole penale – deținut politic – ale profesorului Nicolae Mute</i> , nr. 6(82), p. 13.
86.	<i>Fișe matricole penale – deținut politic – ale profesorului Octavian Scridon</i> , nr. 6(82), p. 22.
87.	<i>Graz, februarie 1871</i> , nr. 11(87), pp. 19-20.
88.	<i>Graz, februarie 1871</i> , nr. 11(87), p. 21.
89.	HODOROGA, FLORIN, <i>Sângeorzanul Ioan Dărăban – membru al Orchestrei Naționale Simfonice a României – în primul turneu al unei orchestre simfonice românești în SUA</i> , nr. 2(78), p. 10.
90.	HODOROGA, FLORIN, <i>Manifestare dedicată Zilei Naționale a României. Acordarea titlului de Cetățean de Onoare d-lor conf. univ. dr. Ionică Popși drd. Alexandru Dărăban. Lansare de carte: „Justin Sohorca Restituiri”</i> , nr. 12(88), pp.
91.	HODOROGA, FLORIN, <i>Taraful de muzică tradițională a Centrului Cultural „Justin Sohorca” din Sângeorz-Băi</i> , nr. 12(88), pp. 35-36.
92.	<i>Iar Someșul curge și cântă</i> , nr. 5(81), p. 25.
93.	<i>Ilva-Mare în 1 noiembrie 1873</i> , nr. 9(85), pp. 24-25.

94.	Împărțirea administrativă a județului Năsăud, nr. 11(87), pp. 39-41.
95.	Înființarea Societății acționare „Hebe” în 1879, nr. 8(84), pp. 16-18.
96.	La mormântul lui Marianu, nr. 8(84), pp. 30-32.
97.	LEȘE, DR. GRIGORE, <i>Laudatio – Compozitorul Ionică Pop</i> , nr. 12(88), p. 22.
98.	<i>Lucrări văzute pentru cultul din strămoși</i> , nr. 7(83), pp. 24-25.
99.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 1(77), pp. 31-36.
100.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 2(78), pp. 23-29.
101.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 3(79), pp. 37-48.
102.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 4(80), pp. 35-43.
103.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 5(81), pp. 40-48.
104.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 6(82), pp. 45-58.
105.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 7(83), pp. 41-48.
106.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 8(84), pp. 41-46.
107.	LUNGU, OCTAVIAN, <i>Exploatarea pădurilor grănicerești din Bistrița-Năsăud</i> , nr. 9(85), pp. 42-46.
108.	LUPAȘ, PR. IOAN, <i>Destituirea unui episcop român din Ardeal la anul 1574</i> , nr. 3(79), pp. 11-14.
109.	MANOLIU, SANDU, <i>Haret, N. Iorga și Românii din Ardeal – Vasile Petri și ortografia</i> , nr. 1(77), pp. 40-43.
110.	MĂLIN, MILU, <i>Însemnări din vremi bătrâne</i> , nr. 1(77), pp. 37-39.
111.	MĂLIN, MILU, <i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 3(79), pp. 27-30.
112.	MĂLIN, MILU, <i>Dr. Laurențiu Oanea – Din activitatea de parlamentar interbelic</i> , nr. 4(80), pp. 21-24.
113.	MĂLIN, MILU, <i>Cercetări istorice</i> , nr. 5(81), pp. 29-33.
114.	MĂLIN, MILU, <i>Cercetări istorice</i> , nr. 6(82), pp. 40-44.
115.	MĂLIN, MILU, <i>D. Virgil Șotropa și „Arhiva Someșană”</i> , nr. 6(82), pp. 59-60.
116.	MĂLIN, MILU, <i>Cercetări istorice</i> , nr. 7(83), pp. 33-38.
117.	MĂLIN, MILU, <i>Cercetări istorice</i> , nr. 8(84), pp. 35-40.
118.	MĂLIN, MILU, <i>Cercetări istorice</i> , nr. 9(85), pp. 32-36.
119.	MĂLIN, MILU, <i>Târgul istoric Rodna</i> , nr. 9(85), pp. 37-41.
120.	MĂLIN, MILU, <i>Contribuții la istoricul târgului Rodna-Năsăud</i> , nr. 10(86), pp. 44-46.
121.	MĂLIN, MILU, <i>Contribuții la istoricul târgului Rodna-Năsăud</i> , nr. 10(86), pp. 47-50.
122.	<i>Metode liberale: Teroarea de la Sângeorz-Băi</i> , nr. 10(86), p. 19.
123.	MOISIL, IULIU, <i>Amintiri de la Societatea „România Jună” a studenților români din Viena</i> , nr. 5(81), pp. 49-57.
124.	MOLDOVAN, LIVIU, <i>Doamnelor și domnilor!</i> , nr. 6(82), pp. 10-12.
125.	<i>Momente istorice pentru granița năsăudeană</i> , nr. 9(85), pp. 28-31.

126.	MORARIU, PR. MAXIM (IULIU-MARIUS), <i>Dr. Laurențiu Oanea, Unirea de la Alba-Iulia din 1 Decembrie 1918</i> , nr. 3(79), pp. 56-57.
127.	MORARIU, PR. DR. MAXIM, <i>Laudatio – Drd. Alexandru Dărăban</i> , nr. 12(88), pp. 25-27.
128.	MORARIU, PR. DR. MAXIM, <i>Recenzie: Iustin Sohorca – Restituiri</i> , nr. 12(88), pp. 33-34.
129.	MORARIU, PR. DR. MAXIM, <i>Satul românesc în contextul pastorației din diaspora - dialog cu pr. Protopop Nicolae Strungaru (parohia Borghesiana, Roma VIII)</i> , nr. 12(88), pp. 37-39.
130.	MUTE, NICOLAE, nr. 6(82), p. 6.
131.	NAGHIU, IOSIF, <i>Un izvor termal în albia Someșului</i> , nr. 9(85), pp. 12-13.
132.	<i>Năsăud – începutul lui decembrie 1873</i> , nr. 8(84), pp. 33-34.
133.	<i>Năsăud, în Faur 1874</i> , nr. 10(86), pp. 39-40.
134.	<i>Oficiul poștal din Sângeorz-Băi</i> , nr. 11(87), p. 10.
135.	<i>Pe Someș în sus</i> , nr. 2(78), pp. 17-18.
136.	POP, IOAN (IONICĂ), <i>Gânduri după eveniment</i> , NR. 12(88), p. 23.
137.	POP, PETRU, <i>Cântecul morțesc (bocetul)</i> , nr. 4(80), pp. 27-28.
138.	PRECUP, EMIL, <i>Păstoritul în Munții Rodnei</i> , nr. 1(77), pp. 44-49.
139.	<i>Preotul greco-catolic Alexandru Avram (necrolog)</i> , nr. 7(83), p. 21.
140.	<i>Probleme ale școlii din Ilva-Mare</i> , nr. 9(85), p. 23.
141.	Profesorul MAXIM CÂRCU, nr. 8(84), pp. 7-8.
142.	<i>Progrese la Sângeorz-Băi</i> , nr. 9(85), pp. 14-15.
143.	<i>Protocolul Sinodului tractual din Vicariatul greco-catolic al Rodnei ținută în 3 octombrie 1870</i> , nr. 5(81), pp. 13-17.
144.	<i>Protocol luat în sinodul mixt al Vicariatului Greco-Catolic al Rodnei, ținut în 16 și 17 martie 1870</i> , nr. 7(83), pp. 26-32.
145.	<i>P. S. S. Episcopul Nicolae Colan în Țara Năsăudului</i> , nr. 4(80), pp. 62-64
146.	IOAN PURCELEAN, <i>Din rezistența împotriva comunismului pe Valea Someșului Mare</i> , nr. 12(88), pp. 55-64.
147.	<i>Răsunetul graniței</i> , nr. 3(79), pp. 52-55.
148.	<i>Regele în Ardeal</i> , nr. 4(80), pp. 29-30.
149.	<i>România Mare</i> , nr. 1(77), p. 7.
150.	<i>Satisfacții și mizerii la Sângeorz-Băi</i> , nr. 9(85), pp. 8-11.
151.	<i>Sângeorgiu – în octombrie 1873</i> , nr. 7(83), pp. 6-7.
152.	<i>Sângeorgiu, finea lui decembrie 1873</i> , nr. 8(84), pp. 28-29.
153.	<i>Sângeorgiu, 25 Aprilie 1885</i> , nr. 10(86), pp. 7-9.
154.	<i>Sângeorz-Băi</i> , nr. 8(84), pp. 19-20.
155.	SÂNGEORZAN, EMIL, <i>Afacerile din „granița” năsăudeană – Simple constatări</i> , nr. 11(87), pp. 35-38.
156.	<i>Sângeorzenii și Marea Unire</i> , nr. 12(88), pp. 7-13.
157.	<i>Scalda din Sângeorgiu</i> , nr. 10(86), pp. 10-11.
158.	SCRIDON, OCTAVIAN, nr. 6(82), p. 14.
159.	SCRIDON, OCTAVIAN, <i>Spovedanie în fața gropii</i> , nr. 6(82), pp. 18-19.
160.	<i>Scrisoare din Sângeorgiul românesc – Reprezentațiile teatrale ale d-lui Zaharia Bârsan</i> , nr. 2(78), pp. 15-16.
161.	<i>Scrisoare din Sângeorgiu</i> , nr. 4(80), pp. 13-15.
162.	SCURTU, ELISABETA, <i>Preoții greco-catolici din Sângeorz în secolul al XIX-lea</i> , nr. 1(77), pp. 19-24.

163.	<i>Serată muzicală în Sângeorgiul-român</i> , nr. 9(85), p. 7.
164.	SOHORCA, IUSTIN, <i>Teatru în Sângeorgiul-Românesc</i> , nr. 5(81), pp. 20-21.
165.	SOHORCA, IUSTIN, <i>Dare de seamă și mulțămintă publică</i> , nr. 6(82), p. 26.
166.	SOHORCA, IUSTIN, <i>Un curs de pomărit</i> , nr. 6(82), p. 27.
167.	SOHORCA, IUSTIN, <i>Un salut</i> , nr. 6(82), p. 28.
168.	<i>Solul Consiliului Național Român la guvernul din Iași</i> , nr. 3(79), pp. 24-26.
169.	<i>Stațiunea Sângeorz-Bă persecutată?</i> , nr. 11(87), p. 11.
170.	<i>Suplica clerului român greco-catolic din Districtul Năsăudului</i> , nr. 6(82), pp. 35-39.
171.	<i>Ședința comună a Comisiei Silvice și a Consiliului de administrație a Regiei Cooperative „Regna”</i> , nr. 10(86), pp. 17-18.
172.	ȘOTROPA, VIRGIL, <i>Amintiri și impresii</i> , nr. 3(79), pp. 49-51.
173.	<i>Tabăra de literatură Sângeorz-Băi – 2019</i> , nr. 5(81), pp. 63-64.
174.	<i>Tablou cu noua împărțire administrativă a județului Năsăud</i> , nr. 11(87), nr. 42-46.
175.	TANCO, TEODOR, <i>Profesorul feldrihan Octavian Scridon</i> , nr. 6(82), pp. 15-17.
176.	TRIFOIU, NICOLAE, <i>Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi</i> , nr. 10(86), pp. 20-29.
177.	TRIFOIU, NICOLAE, <i>Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi</i> , nr. 11(87), pp. 15-18.
178.	TRIFOIU, NICOLAE, <i>Naturalistul și istoricul ardelean Artemiu Publiu Alexi</i> , nr. 12(88), pp. 40-44.
179.	<i>Un nou cămin cultural în Ilva-Mică</i> , nr. 4(80), pp. 55-57.
180.	UZA, GEORGE, <i>Oamenii Năsăudului de altădată</i> , nr. 10(86), pp. 51-53.
181.	<i>Valea Vinului – județul Năsăud</i> , nr. 8(84), pp. 47-48.
182.	<i>Viena – 18 martie</i> , nr. 8(84), pp. 26-27.
183.	<i>Viena – 20 martie</i> , nr. 9(85), pp. 21-22.
184.	<i>Vilegiatură – Sângeorz-Băi</i> , nr. 3(79), p. 21.
185.	<i>Zaharia Bârsan la Sângeorz</i> , nr. 7(83), p. 14.

Revistă sprijinită și finanțată de:
CONSILIUL LOCAL SÂNGEORZ-BĂI
CENTRUL CULTURAL „JUSTIN SOHORCA” SÂNGEORZ-BĂI

Rugăciunea Sfântului Francisc de Assisi

Doamne, fă din mine un instrument al împăcării între oameni:

Unde este ură eu să aduc iubire,
Unde este vină eu să aduc iertare,
Unde este dezbinare, eu să aduc unire,
Unde-i rătăcire, eu să aduc adevărul,
Unde-i îndoială, eu să aduc credință,
Unde-i disperare, eu să aduc speranță,
Unde-i întuneric, eu să aduc lumină,
Unde-i suferință, eu să aduc bucurie.

Doamne, ajută-mă ca mai curând eu să mângâi pe alții decât să fiu mângâiat,

Ca eu să-i înțeleg pe alții decât eu să fiu înțeles,
Ca eu să iubesc pe alții decât eu să fiu iubit.
Caci când mă uit pe mine însumi atunci mă găsesc,
Când iert atunci găsesc iertare,
Când mor pentru Tine, atunci înviu la viața de veci.
Amin!

ISSN 2285-8229
ISSN-L 2285-8229